

แบบรายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒
อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ
ของเกษตรจังหวัด ตัวชี้วัดที่ ๑.๑.๒ ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

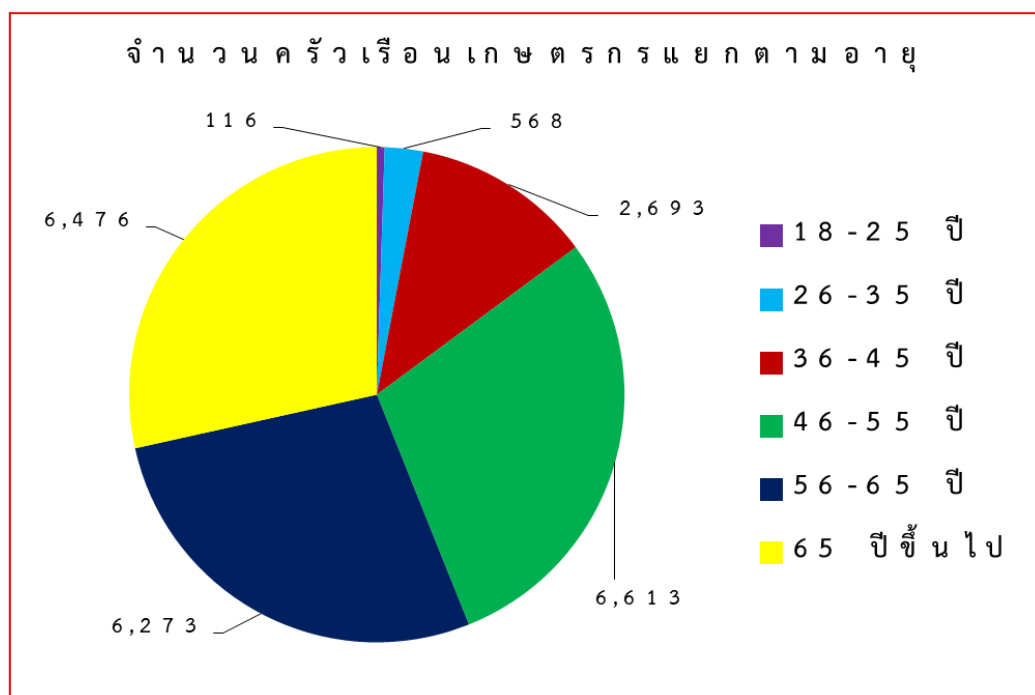
(๑) ครัวเรือนเกษตรกร

อำเภอลำปำ มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๒๒,๗๓๙ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือน เกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี จำนวน ๖,๖๑๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๘ รองลงมาอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๘ และอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๖,๔๗๖	๒๘.๔๘
๕๖ - ๖๕ ปี	๖,๒๗๓	๒๗.๕๙
๔๖ - ๕๕ ปี	๖,๖๑๓	๒๙.๐๘
๓๖ - ๔๕ ปี	๒,๖๙๓	๑๑.๘๔
๒๖ - ๓๕ ปี	๕๖๘	๒.๕๐
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๑๖	๐.๕๑
รวม	๒๒,๗๓๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ พ.ศ. ๒๕๖๔)

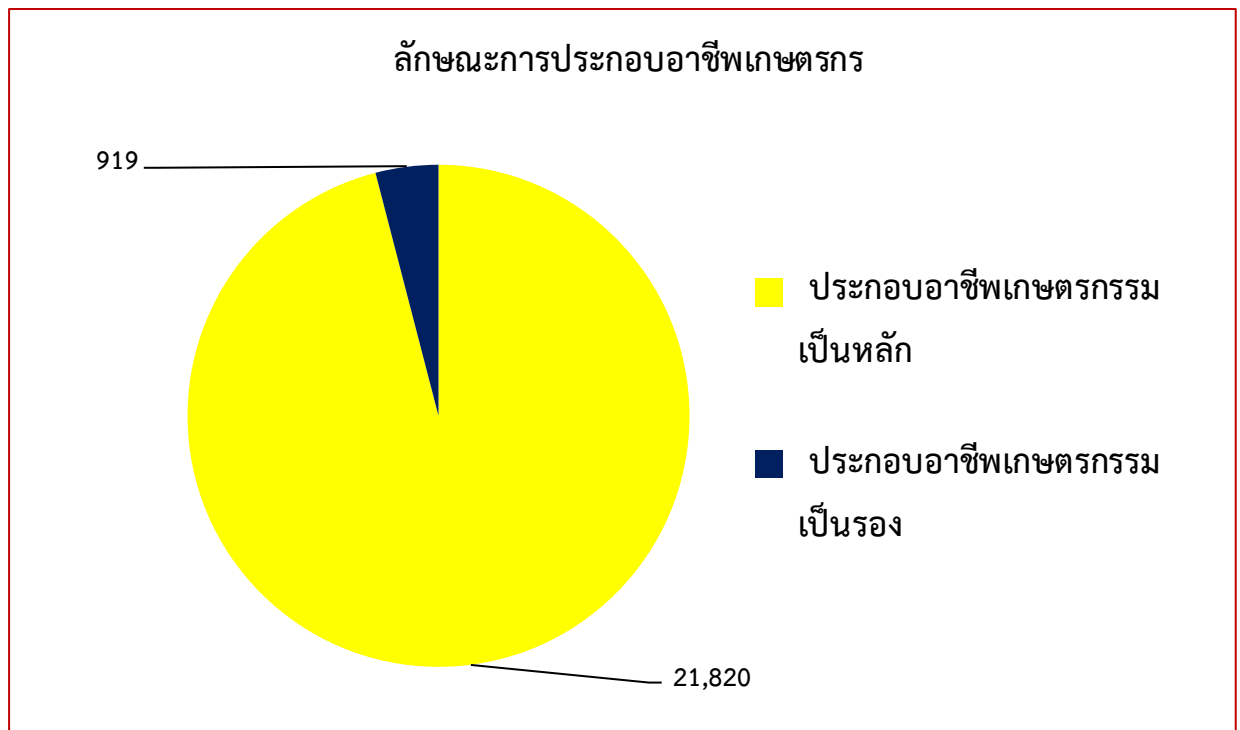
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอลำปลายมาศ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๒๑,๘๒๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๙๖ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๙๑๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๔

ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๒๑,๘๒๐	๙๕.๙๖
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๙๑๙	๔.๐๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ พ.ศ. ๒๕๖๔)

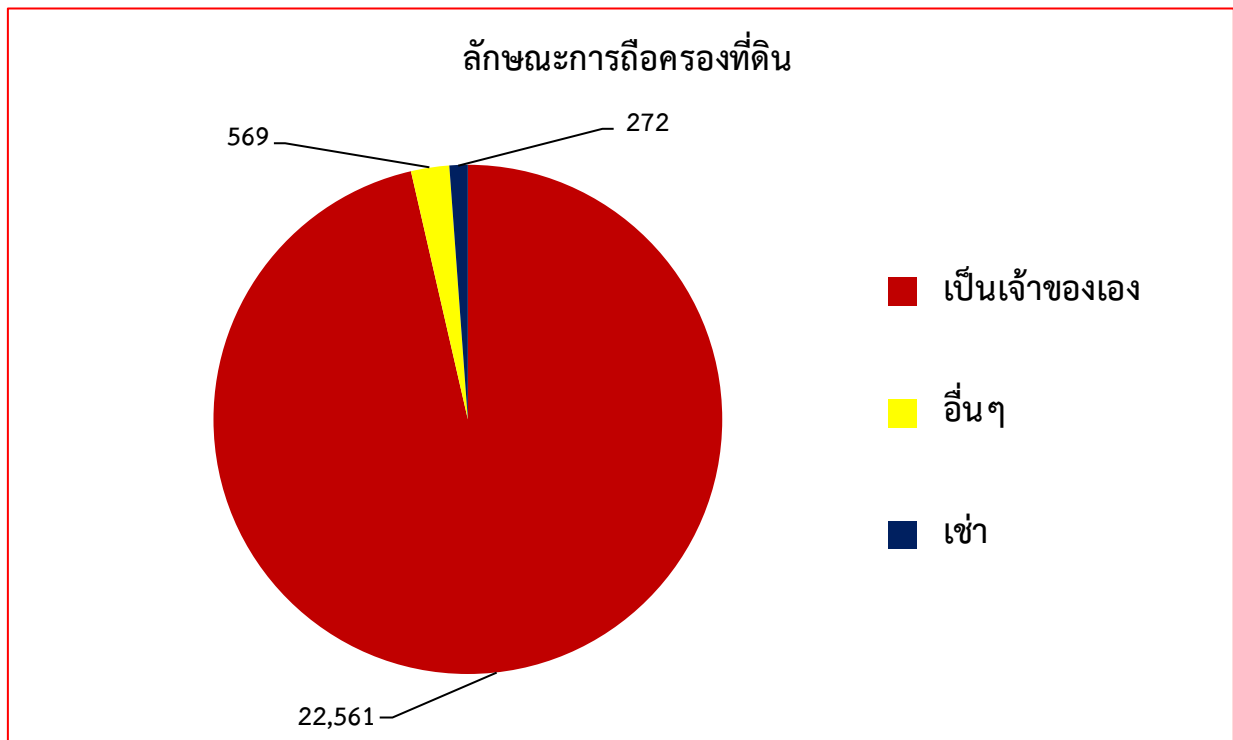
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอลำปำ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๒๒,๕๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๘ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๕๖๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๐ และเช่า จำนวน ๒๗๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๒๒,๕๖๑	๙๘.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๕๖๙	๑.๙๐
เช่า	๒๗๒	๐.๙๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ พ.ศ. ๒๕๖๔)

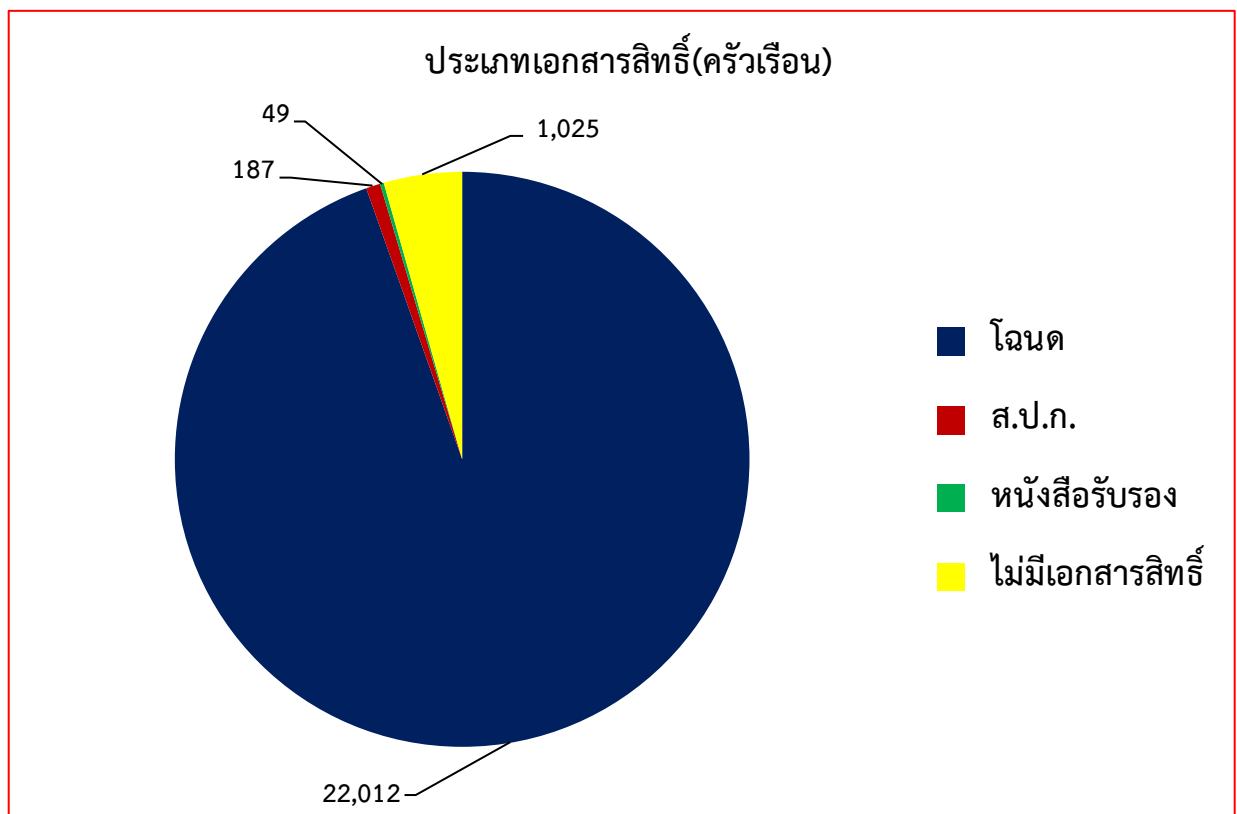
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอลำปำ มีการถือครองที่ดินแบบไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๑,๐๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๕ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๑๘๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๓ และเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๒๒,๐๑๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๕๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๒๒,๐๑๒	๑๘๗	๔๙	๑,๐๒๕	๒๒,๕๖๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๔ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ, พ.ศ. ๒๕๖๔)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอวาปีปทุม มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๗ กลุ่ม มีสมาชิก ๒๕๕ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑๘ กลุ่ม สมาชิก ๖๑๓ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๕ กลุ่ม สมาชิก ๑๐๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๗๘๐ แห่ง สมาชิก ๑๑,๓๕๗ ราย สหกรณ์จำนวน ๑ แห่ง สมาชิก ๔๓ ราย

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริม		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุว		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)
หนองแสง	๑	๕๐			๑	๒๐				
ขามป้อม			๑	๓๐			๑๓๖	๑,๖๐๑		
เสือโก้ก	๑	๓๐					๘๙	๑,๒๘๐		
ดงใหญ่			๑	๓๐			๓๓	๔๙๘		
โพธิ์ชัย					๑	๒๐	๕๓	๗๔๗	๑	๔๓
หัวเรือ	๑	๓๐	๑	๔๐	๑	๒๐				
แคน	๑	๓๐	๑	๒๐			๕๒	๗๐๓		
จัวบา	๑	๓๐	๕	๑๒๑			๖๒	๑,๐๕๙		
นาข่า			๓	๑๖๒			๕๐	๑,๐๖๔		
บ้านหวาย	๑	๖๐	๓	๑๐๐	๑	๒๐	๓๑	๓๘๗		
หนองไฮ	๑	๒๕								
ประชาพัฒนา			๑	๕๐			๒๘	๕๑๖		
หนองทุ่ม			๑	๓๐						
หนองแสน			๑	๓๐	๑	๒๐				
โคกสีทองกลาง							๒๓	๒๖๘		
รวม	๗	๒๕๕	๑๘	๖๑๓	๕	๑๐๐	๗๘๐	๑๑,๓๕๗	๑	๔๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอวาปีปทุม มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๒๔ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๒ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑๕ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๒๐ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๒ ศูนย์

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช. .	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้านการ พัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุ สัตว์	ปฎิรูป	
หนองแสง		๑			๑	๑			
ขามป้อม		๑			๑	๑			
เสือโก้ก		๓	๑	๑	๑	๑			๑
ดงใหญ่		๒	๑		๑	๑			
โพธิ์ชัย		๒		๑	๑	๑			๑
หัวเรือ		๒			๑	๑	๑		
แคน		๒			๑	๒			
จัวบา		๒			๑	๒			
นาข่า		๑			๑	๑			
บ้านหวาย		๒			๑	๓			
หนองไฮ		๑			๑	๑			
ประชาพัฒนา					๑				
หนองทุ่ม	๑	๑			๑	๑			
หนองแสน		๒			๑	๑			
โคกสีทองกลาง		๒			๑	๒			
รวม	๑	๒๔	๒	๒	๑๕	๑๙	๑	๐	๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอวาปีปทุม มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๑,๒๑๑ คน โดยมีเกษตรหมู่บ้าน ครูบัญชีอาสา อาสาสมัครประมง อาสาสมัครปศุสัตว์ หมอดินอาสา จำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๔๑ ราย รองลงมาคืออาสาสมัคร ฝนหลวง ๔ ราย และอาสาสมัครสหกรณ์ ๒ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เกษตรบางรายทำหน้าที่อาสา มากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครู บัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การ เกษตร	อาสาสมัคร รปฐิรูป ที่ดิน
หนองแสง		๒๘	๒๘	๒๘	๒๘	๒๘	๑		
ขามป้อม		๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐			
เสือโก้ก	๒	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐			
ดงใหญ่	๒	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔	๑๔			
โพธิ์ชัย		๑๒	๑๒	๑๒	๑๒	๑๒			
หัวเรือ		๒๑	๒๑	๒๑	๒๑	๒๑			
แคน		๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗			
จัวบา		๑๙	๑๙	๑๙	๑๙	๑๙			
นาข่า		๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑		
บ้านหวาย		๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗			
หนองไฮ		๑๗	๑๗	๑๗	๑๗	๑๗			
ประชาพัฒนา		๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
หนองทุ่ม		๙	๙	๙	๙	๙			
หนองแสน		๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐			
โคกสีทองกลาง		๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐			
รวม	๔	๒๔๑	๒๔๑	๒๔๑	๒๔๑	๒๔๑	๒	๐	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอลำปลายมาศ มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอลำปลายมาศ มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๕๓ คน

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
หนองแสง	๒	น.ส.ธีรดา นามไผ่ นายหล้า มัชปะโม	๖๘ หมู่ ๑๔ ๔ หมู่ ๑๕	สมุนไพร การเกษตร
ขามป้อม	๔	นายเสมียน น้อยศรี นายคำฟู ไชยะลาด นายบุญเลิศ เสนารินทร์ นายวิไล คำอินทร์	๑๐๖ หมู่ ๑ ๑๐ หมู่ ๑๔ ๑๘/๑ หมู่ ๗ ๒๓ หมู่ ๑๓	การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา
เสือโก้ก	๔	นายประสาน ปะวันณีย์ นายทองไกร ปัญจะแก้ว นางนงคราญ ปะวะเซ นายสมฤทธิ์ ขจรโมทย์	๑๒๒ หมู่ ๓ ๙๑ หมู่ ๑๓ ๑๗๐ หมู่ ๑๔ ๒๕ หมู่ ๘	การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา
ดงใหญ่	๔	นายคงศักดิ์ ปัญญาละ นายนิคม วรรณปะไซ นายนิยม วรรณปะโพ นายสุวรรณ ดงตะไน	๒๓ หมู่ ๘ ๒๘ หมู่ ๑๐ ๑๓ หมู่ ๑๓ ๒ หมู่ ๑๖	การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา การเกษตร/ทำนา
โพธิ์ชัย	๓	นายไพบูลย์ จุลศรี นายอำนาจ แก้วสังข์ นายสมเจตน์ รอดคง	๖๒ หมู่ ๒ ๘๕ หมู่ ๘ ๔๔ หมู่ ๑๒	การเกษตร/ทำนา ยางพารา การเกษตร
หัวเรือ	๔	นายประสิทธิ์ พลคำแหง นายบุญหนา คุณสีขาว นายประดิษฐ์ กองบุตร นายสุวรรณ เกณฑ์มา	๔๗ หมู่ ๑ ๓๖ หมู่ ๑๒ ๘๑ หมู่ ๓ ๓๗ หมู่ ๑	การเกษตร เลี้ยงสัตว์ การเกษตร การเกษตร
แคน	๓	นายมานพ มะปะเถา นางคำพอง มาตคำมี นายสกรรณ์ มูลวันดี	๘๗ หมู่ ๑๑ ๗๙ หมู่ ๑๑ ๘๖ หมู่ ๑๑	การเกษตร การเกษตร การเกษตร
จัวบา	๕	นายสุป็น ปะวันโน น.ส.ขวัญทอง เทียมเทศแก้ว นางมะลิ แก้วมูลมุก นายปรัชญา มาอั้น นายอนุกุล อามาตย์	๒๗ หมู่ ๒ ๘๐ หมู่ ๗ ๓๓ หมู่ ๘ ๓ หมู่ ๘ ๘ หมู่ ๘	การเกษตร สมุนไพร การเกษตร การเกษตร การเกษตร

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
นาข่า	๓	นางยม หัดที นางแถว วังหนองเสียว น.ส.ศิริลักษณ์ แหลมจันทิก	๙๑ หมู่ ๔ ๙๐/๑ หมู่ ๔ ๔๕ หมู่ ๔	การเกษตร การเกษตร การเกษตร
บ้านหวาย	๕	นายเดชา บุญยะกาญจนพันธุ์ นายนิคม มะธิปิไซ นางนุชนาถ ตะนะงัก นายสี หุปะตง นางกฤษฎา กุลวงษ์	๕๓/๑ หมู่ ๗ ๑๓๐ หมู่ ๙ ๑๓ หมู่ ๑๓ ๓ หมู่ ๑๗ ๑๒ หมู่ ๑๗	การเกษตร การเกษตร การเกษตร เลี้ยงสัตว์ การเกษตร
หนองไฮ	๓	นายสนั่น เอ็ดดูโพธิ์ นายบุญเถิง พิราลัย นายสมพงษ์ ปาปะเพ	๔๔ หมู่ ๕ ๑๓๕ หมู่ ๑๒ ๕๓ หมู่ ๑๑	การเกษตร การเกษตร การเกษตร
ประชาพัฒนา	๓	นางประดับศรี หล่อวัตร นายสม จันดา นายเอื้อน วาริยันต์	๑๑๐ หมู่ ๘ ๕ หมู่ ๕ ๕ หมู่ ๑๑	การเกษตร การเกษตร การเกษตร
หนองทุ่ม	๓	นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว นายสุรจิต พระภักดี นายวิสุทธิ ประทุมรุ่ง	๔๗ หมู่ ๓ ๔๐/๑ หมู่ ๕ ๑๑๐ หมู่ ๙	การเกษตร การเกษตร การเกษตร
หนองแสน	๒	นายเริ่ม อุดมฉวี นายจารึก ไปนาวดี	๑๓๖ หมู่ ๕ ๙ หมู่ ๗	การเกษตร การเกษตร
โคกสีทองกลาง	๕	นายเสรี ยางแดง นายประสงค์ ประนัดถ นางลำไผ่ ปะกิทั้ง นายพร ไชยประปา นางเกษ ปะนันโถ	๑๕ หมู่ ๒ ๒๙ หมู่ ๓ ๒๐๐ หมู่ ๓ ๑๓๑ หมู่ ๑๑ ๑๐ หมู่ ๑๑	การเกษตร การเกษตร การเกษตร การเกษตร การเกษตร
รวม	๕๓			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอลำปลายมาศ

สินค้าหลัก : ข้าว

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว

สถานที่ตั้ง : บ้านเลขที่ ๔๗ หมู่ ๓ ตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

สถานการณ์ของพื้นที่ : ตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม มีครัวเรือนเกษตรกร ๙๑๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย ๘ ไร่ต่อครัวเรือน มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนและราบลุ่ม มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๕.๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๙,๔๑๐ ไร่ ข้าวเหนียว จำนวน ๕,๒๘๗ ไร่ ข้าวเจ้าหอมมะลิ ๑๐๕ จำนวน ๔,๑๒๓ ไร่ รวมพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๙,๔๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๖ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการปลูกข้าว (S ๒) ร้อยละ ๖๙.๕๐ การปลูกข้าวนาปี มีทั้งพันธุ์ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พันธุ์ข้าวเจ้าขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ข้าวเจ้า กข. ๑๕ และข้าวเหนียว กข.๖ ไม่มีการปลูกข้าวนาปรัง ปัญหาที่พบคือเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตต่อไร่สูงตามไปด้วย ไม่มีระบบชลประทานต้องอาศัยน้ำฝน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรโดยพึ่งการใช้สารเคมีในเกือบทุกขั้นตอน ส่งผลให้มีต้นทุนการเกษตรที่สูง เกิดสารพิษตกค้างในผลผลิต ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคในระยะยาว เกษตรกรจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานปลอดภัยสารเคมี เกิดเป็นการทำการเกษตรแบบปลอดภัย และทำการเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปราศจากสารเคมีตกค้างในผลผลิต

แนวทางการพัฒนา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยได้จัดตั้งขึ้นที่บ้านหนองเผือก ตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นศูนย์ที่เกษตรกรได้ทำการเกษตรแบบปลอดภัย ไม่ใช้สารเคมี เน้นการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยทำการเกษตรแบบผสมผสานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรกรต้นแบบได้ถ่ายทอดวิธีการทำการเกษตรอินทรีย์ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เชื่อมโยงการทำงาน กับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเป็นหมู่บ้านที่มีหน้าบ้านสวย หลังบ้านสวน สะอาด ปราศจากถังขยะ ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยมีกิจกรรมกลุ่มเกิดขึ้น ทั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน ร้านค้าชุมชน กลุ่มปลูกพืชผักปลอดภัย เลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อ กลุ่มเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มจักสาน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ และกลุ่มอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นตลอด สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีความสุข และการลดต้นทุนการผลิตข้าวซึ่งเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยไร่ละ ๓,๘๒๕ บาท โดยมีเป้าหมายลดต้นทุนลงไร่ละ ๕๐๐ บาท ผลิตข้าวคุณภาพดีตามระบบ GAP

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การลดต้นทุนการผลิตข้าว เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ของชุมชนในการทำการเกษตรแบบปลอดภัย เกษตรอินทรีย์

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒. การผลิตข้าวตามระบบ GAP

๓. การเตรียมดิน

๔. การเตรียมเมล็ดพันธุ์
๕. การทำและใช้น้ำหมักชีวภาพ
๖. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
๗. การผลิตข้าวฮางอก

หลักสูตรบังคับ : ๑. เกษตรทฤษฎีใหม่

๒. เศรษฐกิจพอเพียง

๓. การดูแลรักษาตั้งแต่การปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว โดยเน้นการวางแผนการผลิตและการจัดการคุณภาพผลผลิตในระบบการผลิตแบบ GAP

๔. การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ต้องคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวมีคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง มีความเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ มีการเจริญเติบโตดีสม่ำเสมอ สามารถแข่งขันกับวัชพืช และมีความต้านทานโรค และแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในท้องถิ่นและที่สำคัญจะต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ ต้องเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ได้จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ของกรมการข้าว หรือข้าวชุมชนที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ ใช้อัตราเมล็ดที่เหมาะสมจะช่วยให้ลดต้นทุนการผลิตลงได้มาก

๕. การปรับปรุงบำรุงดิน เป็นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยพยายามใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในฟาร์มของตนเองให้มากที่สุดตามความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว ได้แก่ การไม่เผาตอซัง การใช้พืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก

๖. การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นการวิเคราะห์หาค่าธาตุอาหารในดินก่อนว่ามีธาตุอาหารที่พืชต้องอยู่มากน้อยเพียงใดและวิเคราะห์ว่าหากปลูกข้าวจะต้องใช้ปุ๋ยอะไร เพิ่มอีกจำนวนเท่าใด จึงจะเหมาะสมกับความต้องการของข้าวทำให้สามารถใส่ปุ๋ยได้อย่างถูกต้อง คือถูกสูตร ถูกอัตราและถูกเวลา ซึ่งจะช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีได้มาก และลดการสูญเสียปุ๋ยเคมีที่มีใส่มากเกินไปเกินความต้องการ

๗. การบริหารจัดการศัตรูพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้นและเป็นอันตรายต่อตัวเกษตรกรเอง ดังนั้นการบริหารจัดการศัตรูพืชอย่างเหมาะสมจะช่วยให้สามารถผลิตข้าวได้ผลผลิตสูง มีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ใช้วิธีการเขตกรรม อาจใช้สมุนไพรประกอบด้วย หางไหล หนอนตายหยาก สะเดาประมาณ ๓ อาทิตย์ ฉีดพ่นป้องกันการระบาด

หลักสูตรเสริม : ๑. บัญชีต้นทุนอาชีพ

๒. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๓. หน้บ้านสวยหลังบ้านสวน

ศูนย์เครือข่าย : จำนวน ๒๒ ศูนย์

ตารางที่ ๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๑๓	เสือโก้ก	นางวันเพ็ญ ปัญจะแก้ว	๐๘๒๒๓๑๘๓๙๔
๒	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๘	โพธิ์ชัย	นายอำนาจ แก้วสังข์	๐๘๔๙๕๔๔๘๓๔
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑๓	ดงใหญ่	นายนิยม วรรณะปะโพธิ์	๐๘๗๔๓๔๑๖๓๖
๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	ประชาพัฒนา	นางประดับ หล่อวัตร	๐๘๒๒๓๒๐๗๐๒
๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	หนองแสง	นางสาวธีรดา นามไ	๐๘๗๔๓๔๑๖๓๖
๖	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	จัวบา	นางสาวขวัญทอง เทียมเทศแก้ว	๐๘๖๘๘๒๐๖๘๖
๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	หัวเรือ	นายประสิทธิ์ พลคำแหง	๐๙๘๓๒๗๔๗๖๑
๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	โคกสีทองกลาง	นายประสงค์ ประนัดเ	๐๘๑๐๕๐๔๘๒๒

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๙	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	๑๓	เสือโก้ก	นายทองไกร ปัญจะแก้ว	๐๘๘๓๓๖๙๑๐๑
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	หนองทุ่ม	นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว	๐๘๑๐๕๗๓๑๖๒
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	โพธิ์ชัย	นายสมเจตต์ รอดคง	๐๘๙๒๔๓๕๙๑๐
๑๒	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๙	บ้านหวาย	นายนิคม มะธิปิไชย	๐๘๕๕๖๑๕๖๖๑
๑๓	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๑	หนองไฮ	นายสมพงษ์ ปาปะแพ	๐๘๗๙๐๒๕๕๗๗
๑๔	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	หนองแสน	นายเริ่ม อุดมฉวี	๐๘๕๕๑๖๓๙๐๑
๑๕	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	ขามป้อม	นายวิสัย คำอินทร์	๐๘๙๔๑๗๘๘๙๖
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	แคน	นางทองสี ศรีไชยา	๐๘๐๑๙๘๘๑๐๙

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุลประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	นาข่า	นายสม อัมมะโต	๐๘๓๔๑๘๔๘๑๗
๑๘	ศูนย์เรียนรู้ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	จัวบา	นางสาวขวัญทอง เทียมเทศแก้ว	๐๘๖๘๘๒๐๖๘๖
๑๙	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	โคกสีทองกลาง	นางเข็มทอง มาแก้ว	๐๘๓๓๕๑๓๒๒๕
๒๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๖	เสือโก้ก	นายสายสิน เกตุคำขวา	๐๘๑๗๗๖๓๖๗
๒๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	บ้านหวาย	นายเดชา บุญยกาญจนะพันธ์	๐๖๔๕๐๔๗๘๑๑
๒๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	จัวบา	นายสุปัน ปะวันโน	๐๘๑๐๔๙๗๕๖๔
๒๓	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานและสมุนไพร	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	แคน	นางดวงเดือน ปะติตังโ	๐๖๒๓๔๐๔๖๔๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ.๒๕๖๔

ภาพที่ ๕ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อำเภอลำดวน

อำเภอลำดวน มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๖๔ กลุ่ม แบ่งเป็นแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๕๘ กลุ่ม แปลงใหญ่มันสำปะหลัง จำนวน ๑ กลุ่ม คือ กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังบ้านโคกเต่า หมู่ ๒ ตำบลนาข่า อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร จำนวน ๒ กลุ่ม คือบ้านเขาเค็ม หมู่ ๖ ตำบลแคน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และบ้านโคกไร่ใหญ่ หมู่ ๗ ตำบลจันทบุรี อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา จำนวน ๑ กลุ่ม คือบ้านตาแย หมู่ ๘ ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และแปลงใหญ่พืชผัก จำนวน ๒ แปลง คือบ้านทองหลาง หมู่ ๓ ตำบลโคกสีทองหลาง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ และบ้านหนองกรงธาราพิทย หมู่ ๕ ตำบลเสือแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

แผนการผลิตรายกลุ่มของ กลุ่มนาแปลงใหญ่อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

กิจกรรม ปลูกข้าว

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๒,๗๓๐ บาท/ไร่ เป็น ๒,๕๐๐ บาท (ลดลงจากต้นทุนเดิม ๘.๔๒ %)
- เป้าหมายการเพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑๒.๕๐ %)
- เป้าหมายรายได้ ๘,๑๐๐ บาท/ไร่
- ประเมินการรายจ่าย ๒,๗๓๐ บาท/ไร่
- ประเมินการรายรับ ๕,๓๗๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. ผลิตข้าว GAP
๒. ผลิตข้าวอินทรีย์
๓. แปรรูปผลผลิตจากข้าว

ตารางที่ ๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจ และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่	↔											
จัดทำแผนการผลิตรายแปลง		↔										
ถ่ายทอดความรู้การปลูก การดูแลรักษา			↔									
อบรมการทำบัญชีครัวเรือน				↔								
จัดทำแปลงเรียนรู้						↔						
ถ่ายทอดความรู้โรคแมลง ศัตรูพืช และฝึกการสุ่มสำรวจ							↔					
การเชื่อมโยงการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม								↔				
การติดตามให้ความรู้ วิทยาทานก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว									←			→

แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่มันสำปะหลัง บ้านโคกเต่า ตำบลนาข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม ปลูกมันสำปะหลัง

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๔๒๕ บาท/ไร่ เป็น ๒,๗๐๐ บาท (ลดลงจากต้นทุนเดิม ๒๑.๖๘ %)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๓,๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓,๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑๕.๖๒ %)
- เป้าหมายรายได้ ๙,๒๕๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๔,๕๘๕ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- การลดต้นทุนการผลิต
- การเพิ่มผลผลิต

ตารางที่ ๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจ และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่	↔											
จัดทำแผนการผลิตรายแปลง		↔										
ถ่ายทอดความรู้การปลูก การดูแลรักษา			↔									
อบรมการทำบัญชีครัวเรือน				↔								
จัดทำแปลงเรียนรู้					↔							
ถ่ายทอดความรู้โรคแมลง ศัตรูพืช และฝึกการสุ่มสำรวจ							↔					
การเชื่อมโยงการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม								↔				
การให้ความรู้วิทยากรก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว									↔			

แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่สมุนไพร บ้านเขาค้อ ตำบลแคน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม ปลูกสมุนไพร

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๑๐,๐๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๗,๐๐๐ บาท (ลดลงจากต้นทุนเดิม ๓๐ %)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๒,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (เพิ่มขึ้นจากเดิม ๑๐.๐๐ %)
- เป้าหมายรายได้ ๙๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๗,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- การลดต้นทุนการผลิต
- การเพิ่มผลผลิต

ตารางที่ ๑๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่สมุนไพร อำเภอบ้านไร่ จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจ และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่	↔											
จัดทำแผนการผลิตรายแปลง		↔										
ถ่ายทอดความรู้การปลูก การดูแลรักษา			↔									
อบรมการทำบัญชีครัวเรือน				↔								
จัดทำแปลงเรียนรู้					↔							
ถ่ายทอดความรู้โรคแมลง ศัตรูพืช และฝึกการสุ่มสำรวจ							↔					
การเชื่อมโยงการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม								↔				
การให้ความรู้วิทยากรก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว									↔			

แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่ยางพารา บ้านตำแย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอบ้านไร่ จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม ปลูกยางพารา

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๑๕,๐๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๑๐,๐๐๐ บาท (ลดลงจากต้นทุนเดิม ๓๓.๓๔ %)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (เพิ่มขึ้นจากเดิม ๕๐.๐๐ %)
- เป้าหมายรายได้ ๘๔,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๑๐,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- การลดต้นทุนการผลิต
- การเพิ่มผลผลิต

ตารางที่ ๑๓ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่อย่างพารา อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจ และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่	↔											
จัดทำแผนการผลิตรายแปลง		↔										
ถ่ายทอดความรู้การปลูก การดูแลรักษา			↔									
อบรมการทำบัญชีครัวเรือน				↔								
จัดทำแปลงเรียนรู้					↔							
ถ่ายทอดความรู้โรคแมลง ศัตรูพืช และฝึกการสุ่มสำรวจ							↔					
การเชื่อมโยงการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม								↔				
การให้ความรู้วิทยากรก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว									↔			

ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	หนองแสง	บ้านจอกขวาง	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นางสมัย ภูตเขต	๐๘๖-๒๔๑๓๘๖๓
		บ้านปลาบู่	ข้าว	๓๒	๕๒๒	นางสาวธีรดา นามไผ่	๐๘๑-๕๕๖๐๒๕๒
๒	ขามป้อม	บ้านโนนจาน	ข้าว	๗๗	๗๒๐	นายบุญเส็ง คำสอนพันธ์	๐๙๖-๖๔๓๔๑๘๗
		บ้านโนนทอง	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายคำฟู ไชยะลาด	๐๘๒-๘๔๘๑๔๒๖
		บ้านขามป้อม	ข้าว	๔๒	๓๘๙	นางวิไลย์ กันหา	๐๘๙-๕๗๖๘๖๔๕
		บ้านโนนจันทน์ ๒	ข้าว	๔๑	๓๔๑	นางอาพร ประวิสิทธิ์	๐๙๓-๔๑๔๖๘๒๒
		บ้านโนน หมู่ ๓	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายพิจิตร บริวาล	๐๙๓-๑๘๓๖๘๑๒
		บ้านโนนแดง หมู่ ๗	ข้าว	๓๓	๓๐๐	นางกันทิมา ประศรีระเก	๐๙๕๖๓๒๙๖๓๒
		บ้านหนองใต้ หมู่ ๕	ข้าว	๔๑	๓๕๐	นายองอาจ ประสิทธิ์ระเก	๐๘๔-๓๙๐๒๒๖๐
		บ้านหนองง้อง หมู่ ๑๓	ข้าว	๓๑	๓๓๗	นางปราณี ปักเคทั่ง	๐๘๓-๑๔๖๒๓๘๒
		บ้านหนองบก หมู่ ๘	ข้าว	๓๗	๔๑๙	นายสมบัติ วรรณศรี	๐๘๙-๘๘๗๑๙๖๕
๓	เสือโก้ก	บ้านศาลา หมู่ ๑,๒,๖	ข้าว	๒๐๐	๓,๐๐๐	นายกมล ปัญจะแก้ว	๐๘๗-๐๖๐๔๘๔๕
		บ้านบุรพาประชา ราษฎร์ หมู่ ๓	ข้าว	๓๐	๓๒๑	นายสายยนต์ เดชยศดี	๐๙๓-๔๓๔๓๕๕๔
		บ้านป่าเรไร หมู่ ๑๔	ข้าว	๓๓	๓๓๐	นางวงเดือน บุตรมาตร	๐๘๕-๔๖๔๕๑๒๖
		บ้านหนองกรูธารา ทิพย์ หมู่ ๕,๑๖	ข้าว	๔๖	๔๖๐	นายสายสิน เกตุคำขาว	๐๘๑-๗๗๗๖๓๖๗
		พืชผักหมู่ ๓,๕,๑๖	พืชผัก	๔๕	๒๕	นายสายสิน เกตุคำขาว	๐๘๑-๗๗๗๖๓๖๗
๔	ดงใหญ่	บ้านหนองนกเขียน	ข้าว	๒๐๐	๓,๐๐๐	นายนิยม วรรณปะโพธิ์	๐๘๗-๔๓๔๑๖๓๖
		บ้านดงใหญ่ ๕,๑๕	ข้าว	๔๐	๔๐๐	นายอุบล ศรีวิเศษ	๐๙๕-๑๗๒๕๕๕๒
		บ้านดงใหญ่ ๓,๔	ข้าว	๓๑	๓๐๐	นายสวาท บุญเรียง	๐๙๘-๑๐๑๒๓๖๒
		บ้านดงใหญ่ ๒,๖	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายอุดม จันทรง	๐๘๙-๐๒๒๑๘๑๒
		บ้านกุดแคน	ข้าว	๕๖	๕๐๐	นายคงศักดิ์ ปัญญาจร	๐๘๗-๒๓๓๑๕๔๔
		บ้านดอนหัน	ข้าว	๔๐	๕๓๒	นายสม นามสมบุรณ์	๐๙๒๓๖๑๐๑๓๒
๕	โพธิ์ชัย	บ้านเหล่าก้างปลา	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายสุบรรณ สะแกทอง	๐๘๖-๒๓๕๒๕๗๖
		บ้านเหล่านาดี	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายชมพู ปาติสสัย	๐๙๒๔๐๗๕๔๑๘
		บ้านสระแก้ว	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายมานะ จูมเกตุ	๐๙๗-๙๓๗๑๕๖๐
		ตำบลประชาพัฒนา	ยางพารา	๓๐	๓๐๐	นายอำนาจ แก้วสังข์	๐๘๔๙๕๔๔๘๓๔
๖	หัวเรือ	บ้านนาฝาย	ข้าว	๔๐	๓๐๐	นายบุญหนา คุณสีขาว	๐๙๒-๓๒๙๒๑๑๒
		บ้านชาดหมู่ ๑	ข้าว	๓๐	๓๐๕	นายสุวรรณ์ เกณฑ์มา	๐๖๒-๙๑๓๙๕๔๕
		บ้านโคก หมู่ ๑๐	ข้าว	๔๒	๓๑๗	นายประเสริฐ ก้อนทอง	๐๙๓-๐๔๐๕๖๔๘
		บ้านชาดหมู่ ๒	ข้าว	๓๓	๓๖๔	นาย สุทัศน์ สิตะสัง	๐๘๗-๒๒๘๗๙๕๑
		บ้านวังปทุม	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายเสกสรรค์ อันสุวรรณ	๐๙๖-๖๔๑๑๒๗๓
		บ้านยาง หมู่ ๙	ข้าว	๓๗	๖๘๗	นายดาวเรือง อานเขียน	๐๘๔-๗๙๕๒๕๘๖

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๗	แคน	บ้านแวงชัย หมู่ ๓	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายสมยศ ศาลาแดง	๐๘๐-๐๐๔๔๐๗๓
		บ้านแวงชัย หมู่ ๕	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายบุญเรือง คำมูล	๐๘๗-๒๑๗๑๔๑๗
		บ้านเขาค้อ	สมุนไพร	๓๔	๑๐๙	นางดวงเดือน ปะติตั้งไข	๐๘๒-๘๖๖๖๘๓๔
๘	จัวบา	บ้านจัวบา	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายธนูทอง ขาววาปี	๐๙๔-๕๒๓๙๗๓๐
		บ้านโคกไร่	ข้าว	๓๑	๓๑๐	นายถวิล ไวจันทร์	๐๘๕๖๔๓๑๓๙๔
		บ้านหนองวัว	ข้าว	๓๒	๓๒๐	นายทรงยศ พานะโส	๐๙๑-๘๖๑๑๑๗๖
		บ้านจัวบา หมู่ ๑	ข้าว	๕๒	๓๐๗	นายไพริย์ บาร์ศรี	๐๙๙-๒๖๘๖๖๗๕
		บ้านหนองคู หมู่ ๘	ข้าว	๓๐	๓๐๒	นางรำไพ โนนธิราช	๐๘๖-๐๘๖๔๖๓๔
		บ้านโนนหนอง	ข้าว	๓๐	๓๓๖	นายชุมเกตุ ฉัตรศรี	๐๘๔-๗๘๘๓๓๖๑
		บ้านสระแก้วใต้	ข้าว	๓๔	๓๓๙	นางมะลา เดชสุภา	๐๖๒-๘๙๗๕๕๔๐
		บ้านโคกไร่โน้อย	ข้าว	๔๕	๓๙๙	นายบุญหลวย เดชบุรีรัมย์	๐๘๓-๔๑๔๐๖๙๘
		บ้านหนองคู	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายพรมมี จ้อยนุแสง	๐๙๑-๘๖๔๕๕๖๗
		บ้านโคกไร่	สมุนไพร	๓๕	๓๗	นางสาวขวัญทอง เทียมเทศแก้ว	๐๘๖-๘๘๒๐๖๘๖
๙	นาข่า	บ้านโคกเต่า	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายจิตติ สุทธิสา	๐๘๕-๒๕๓๖๙๕๙
		บ้านดอนแดง	ข้าว	๔๐	๓๐๐	นายธีรภพ ปลายชอก	๐๘๗-๒๑๔๔๒๖๐
		บ้านดอนแดง	มันสำปะหลัง	๔๗	๕๙๙	นายกิตติ สุทธิสา	๐๙๒๗๓๙๑๗๔๕
๑๐	บ้านห้วย	บ้านโนนโพธิ์	ข้าว	๓๔	๔๒๔	นายพิชัย ละเวนนอก	๐๘๐-๗๖๕๙๐๘๗
		บ้านโนนแคน	ข้าว	๓๔	๓๒๑	นายบุญถม ประมัตตะโก	๐๖๑-๐๙๕๙๖๘๐
๑๑	หนองไฮ	บ้านโคกสีไฮ	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายสุธิสงค์ อรุณไกร	๐๙๓-๔๗๔๒๘๒๒
		บ้านหนองไฮ หมู่ ๑	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายสนอง ศรีวรรณะ	๐๘๕-๒๖๑๑๗๘๓
		บ้านชาติพัฒนา	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายต่อศักดิ์ ปาปะถิ	๐๙๙-๕๘๔๘๕๖๓
๑๒	ประชาพัฒนา	บ้านประชาอาสา	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นางพิศมัย ประนัดสุดจำ	๐๘๐-๑๘๕๐๙๘๒
		บ้านหนองข่า	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายสกุลศักดิ์ แสนเสนา	๐๖๓-๔๕๓๔๕๓๖
๑๓	หนองห่ม	บ้านหนองผือก	ข้าว	๓๐	๓๓๖	นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว	๐๘๑-๐๕๗๓๑๖๒
		บ้านหนองห่ม	ข้าว	๓๒	๔๕๖	นายปริญญาเนตร วาทยธธา	๐๘๑-๗๗๕๓๗๐๘
		หนองตาไก้	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายทองสิทธิชัย ประวรรณธา	๐๘๗-๐๗๐๙๒๓๙
		บ้านหนองห่ม	ข้าว	๓๔	๓๒๑	นางจารุกร สุวรรณจิต	๐๘๓-๐๗๑๙๙๖๙
๑๔	หนองแสน	บ้านโนนลานหมู่ ๔,๖	ข้าว	๓๐	๔๒๐	นายสมควร ฝ่ายกลาง	๐๙๘-๑๘๖๑๐๕๙
		บ้านหนองคู หมู่ ๗	ข้าว	๓๐	๓๑๕	นายทองสา ปะวะเสนัง	๐๘๗-๐๕๑๖๗๕๙
		บ้านท่าสะอาด หมู่ ๑	ข้าว	๓๑	๓๑๙	นายสมพงษ์ นนทศรี	๐๘๖-๒๔๐๖๖๘๘
		บ้านหนองแสน หมู่ ๑,๒,๓,๙	ข้าว	๓๙	๔๑๘	นางละมัย ภิบาลจอมมี	๐๘๓-๓๓๕๘๑๒๒
๑๕	โคกสีทองหลาง	บ้านทองหลาง	พืชผัก	๔๐	๒๐	นายประสงค์ ประนัดเถ	๐๘๑-๐๕๐๘๘๒๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ, พ.ศ. ๒๕๖๔

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินปนทราย เช่น ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทราย บางพื้นที่เป็นหินลูกรัง คุณภาพดินต่ำ ไม่มีความเหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้พบว่าอำเภอลำปำมีปัญหาได้แก่ดินเค็มดินทรายจัดและดินปนกรวดสำหรับพื้นที่ดินเค็มพบว่ามีระดับความเค็มมาก (highly salt affected areas) คือบริเวณที่พบคราบเกลือตามผิวดินกระจายอยู่ทั่วไปมีปริมาณมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๗ แสนไร่อยู่ในบริเวณตำบลหนองแสงพื้นที่ดินทรายจัดมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงต่ำมากมีความสามารถในการอุ้มน้ำน้อย

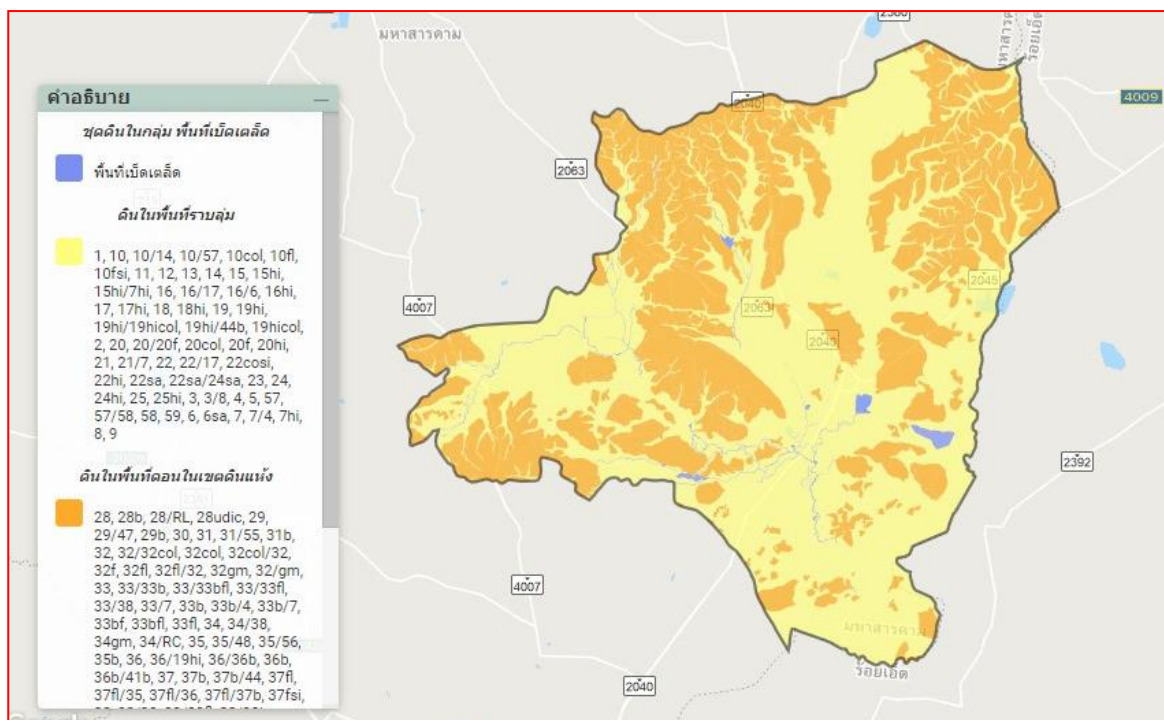
ตารางที่ ๑๕ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอลำปำ

เนื้อดิน	ชุดดิน	บริเวณที่พบ	ความเหมาะสม	การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน
เนื้อดินที่ลักษณะร่วนปนทรายและดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลอ่อนมีจุดสีแดงปนเหลือง บางแห่งพบศิลาแลงอ่อนการระบายน้ำและความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	ชุดดินร้อยเอ็ด	พบทุกหมู่บ้าน	เหมาะกับการทำนา	ทำนา
ดินร่วนปนทรายมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาลเข้มความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	ชุดดินโคราช	พบได้ทั่วไป ส่วนมากอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอลำปำ		ทำนาและปลูกยาสูบ
เนื้อดินเป็นดินทรายมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลเป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีปานกลาง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อย	ชุดดินอุบล	พบได้ทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่ที่ตำบลแคน นาคา บ้านหวายและหัวเรือ	เหมาะในการปลูกพืชไร่	ทำนาและยาสูบบางส่วน

ตารางที่ ๑๖ แสดงทรัพยากรดินอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	๐	๐
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๑๖๖,๘๖๑.๐๙	๔๒.๒๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๔,๗๗๓.๓๔	๑.๒๑
กลุ่มชุดดินผสม	๐	๐
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๒๒๓,๔๓๖.๑๖	๕๖.๕๕

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔

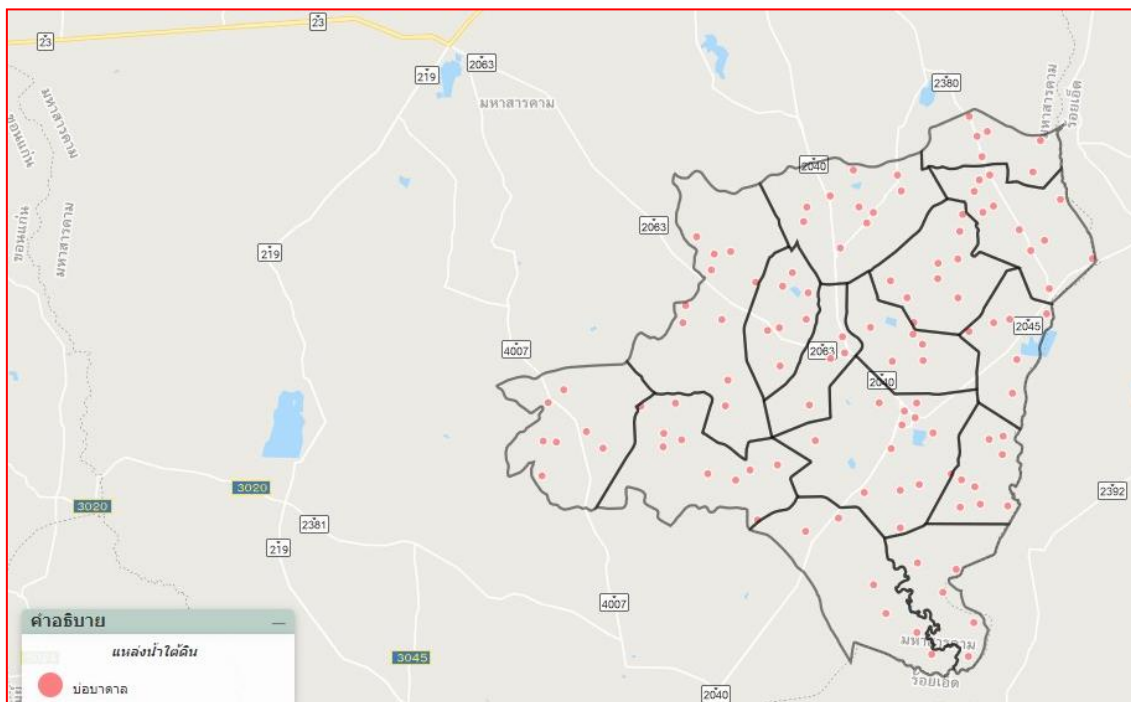
ภาพที่ ๖ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔)

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอวาปีปทุม เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๘๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

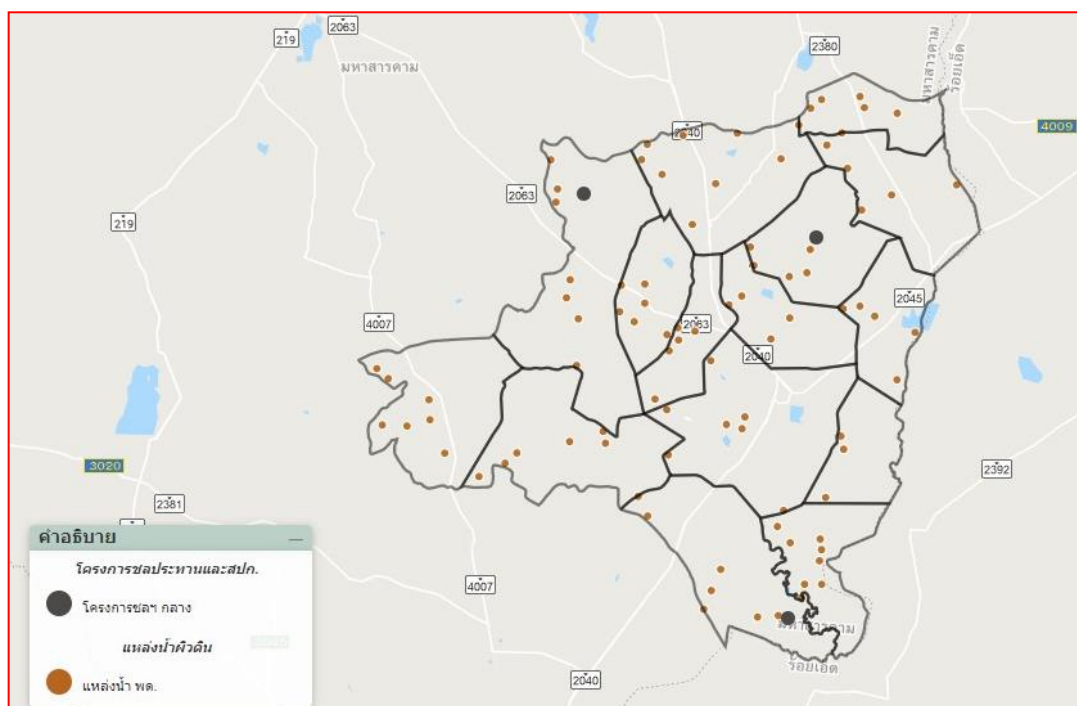
- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น ๒๕๑ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลหนองแสง	๑๘	บ่อ	ตำบลขามป้อม	๒๗	บ่อ
ตำบลเสือโก้ก	๒๔	บ่อ	ตำบลคงใหญ่	๑๒	บ่อ
ตำบลโพธิ์ชัย	๑๘	บ่อ	ตำบลหัวเรือ	๑๓	บ่อ
ตำบลแคน	๑๕	บ่อ	ตำบลจัวบา	๓๐	บ่อ
ตำบลนาข่า	๑๗	บ่อ	ตำบลบ้านหวาย	๑๘	บ่อ
ตำบลหนองไฮ	๑๖	บ่อ	ตำบลประชาพัฒนา	๑๒	บ่อ
ตำบลหนองทุ่ม	๑๐	บ่อ	ตำบลหนองแสน	๑๐	บ่อ
ตำบลโคกสีทองกลาง	๑๑	บ่อ			

ภาพที่ ๗ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบัวปทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ. ๒๕๖๔)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติ น้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอบัวปทุม มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๓๖ แห่ง และโครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน ๓ แห่ง

ภาพที่ ๘ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอบัวปทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมชลประทาน, พ.ศ. ๒๕๖๔)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่คำว่า ไม่มี)

“เมื่อนักปราชญ์ ชาตินักสู้ผ้าไหมเลิศหรู เฟื่องฟูกลองยาวแหลงอู่ข้าวจ่อใหญ่ ถิ่นไทยบัวงาม ”

๑. กลองยาววาปีปทุม ซึ่งงานประจำปีของอำเภอ คือ งานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน ซึ่งจัดขึ้นในช่วงปลายเดือนธันวาคมของทุกปี

๒. จักสานจ่อ กระดัง มวย กระติบข้าว ในครัวเรือนเป็นการใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถสร้างรายได้ในครัวเรือน โดยเฉพาะมวยหนึ่งข้าวและกระติบข้าว เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนอีสานที่บริโภคข้าวเหนียวเป็นหลัก และใช้วัสดุคือไม้ไผ่สีสุกซึ่งหาได้ง่ายในชุมชน

ข้าวหอมมะลิ โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิบ้านหนองนกเขียน ที่ชนะการประกวดข้าวหอมมะลิแห่งประเทศไทย ปีการเพาะปลูก ๒๕๕๘/๒๕๕๙ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านปลาบู่ ต.หนองแสง และกลุ่มผลิตข้าวฮางอก บ้านหนองเผือก ต.หนองพุ่ม

๑.๔ สีนค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

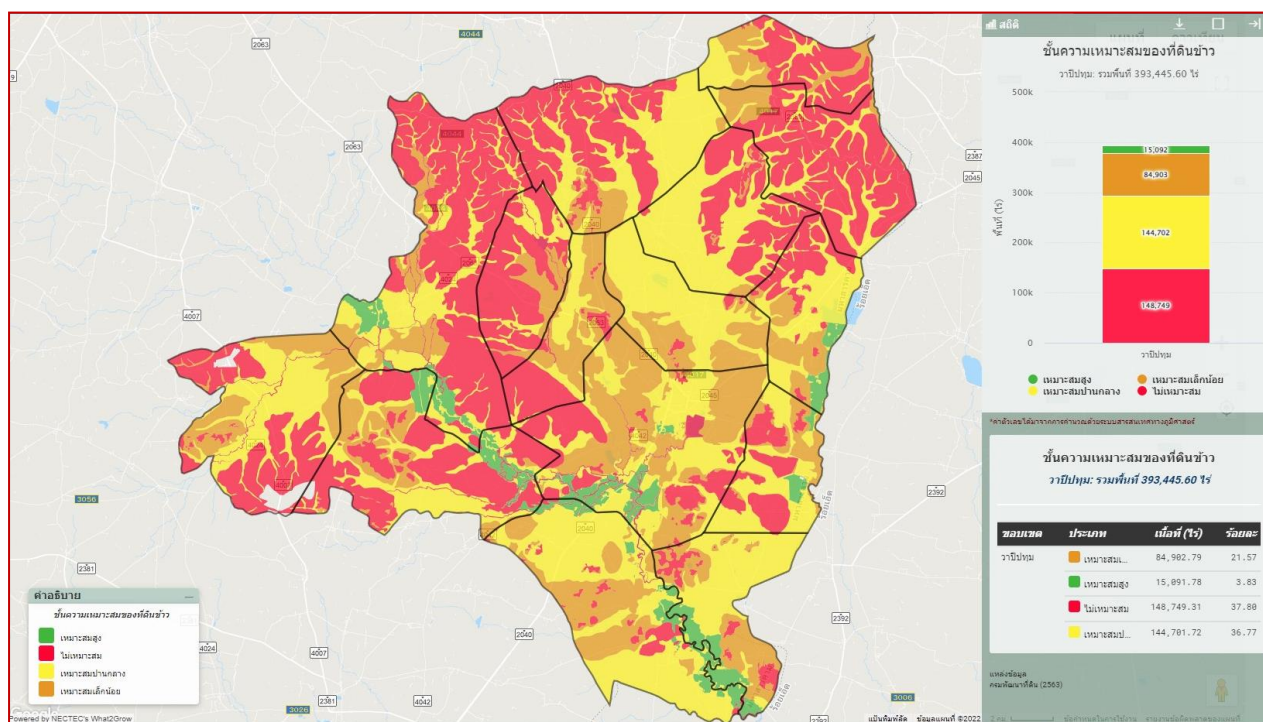
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอวาปีปทุม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทั้งหมด จำนวน ๓๙๓,๔๔๕.๖๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๕,๐๙๑.๗๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๓ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๔๔,๗๐๑.๗๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๗ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๘๔,๙๐๒.๗๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๗ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๔๘,๗๔๙.๓๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๓

ตารางที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปาน กลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองแสง	๒,๗๙๖.๔๗	๑๔,๑๒๕.๐๐	๑๘,๙๑๔.๑๐	๘,๓๓๙.๖๑	๔๔,๑๗๕.๑๘
ขามป้อม	๐	๑๓,๓๐๗.๕๐	๕๗๙.๙๗	๑๐,๐๕๐.๖๐	๒๓,๙๔๗.๐๗
เสือโก้ก	๐	๕,๓๖๑.๗๐	๒,๓๗๗.๗๑	๑๘,๘๑๑.๗๐	๒๖,๕๕๑.๑๑
ดงใหญ่	๐	๒,๖๑๔.๑๘	๒,๘๘๑.๐๒	๑๑,๔๐๖.๑๐	๑๖,๙๐๑.๓๐
โพธิ์ชัย	๒,๔๔๓.๗๗	๙,๙๑๘.๑๒	๕,๕๕๓.๔๕	๑,๙๕๓.๕๖	๑๙,๘๖๘.๘๐
หัวเรือ	๒,๕๕๓.๐๓	๑๙,๙๔๙.๘๐	๙๒๓.๕๘	๒,๒๘๔.๕๕	๒๓,๔๑๐.๙๖
แคน	๒,๕๕๕.๖๐	๑๑,๓๒๐.๐๐	๕,๒๘๖.๔๘	๒๘,๖๔๔.๙๐	๔๗,๘๐๖.๙๘
จัวบา	๐	๑๔,๒๗๗.๙๐	๒,๘๕๘.๐๘	๑๖,๔๔๙.๘๐	๓๓,๕๙๕.๗๘
นาข่า	๐	๑๑,๓๕๕.๓๐	๗,๔๔๕.๙๐	๑๒,๐๔๓.๗๐	๓๐,๘๔๔.๙๐
บ้านหวาย	๒,๖๗๑.๔๙	๘,๔๔๕.๖๓	๕,๔๙๘.๖๑	๑๖,๙๒๒.๓๐	๓๓,๕๓๘.๐๓
หนองไฮ	๑,๓๒๓.๐๓	๗,๔๑๐.๗๑	๔,๑๕๖.๗๐	๔,๕๕๒.๙๔	๑๗,๔๔๒.๓๘
ประชาพัฒนา	๗๐๘.๓๙	๗,๒๕๕.๗๓	๒,๘๕๓.๒๕	๕,๑๑๔.๑๒	๑๕,๙๓๑.๔๙
หนองทุ่ม	๐	๑๒,๓๗๔.๖๐	๖,๗๐๙.๖๕	๓๙๖.๘๙	๑๙,๔๘๑.๑๔
หนองแสน	๐	๓,๓๖๘.๐๕	๓,๖๐๘.๑๖	๗,๓๖๙.๒๐	๑๔,๓๔๕.๔๑
โคกสีทองกลาง	๐	๓,๖๑๙.๕๐	๖,๒๒๖.๑๓	๔,๔๐๙.๕๔	๑๔,๒๕๕.๑๗
รวม	๑๕,๐๙๑.๗๘	๑๔๔,๗๐๑.๗๒	๘๔,๙๐๒.๗๙	๑๔๘,๗๔๙.๓๑	๓๙๓,๔๔๕.๖๐

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอวาปีปทุม
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

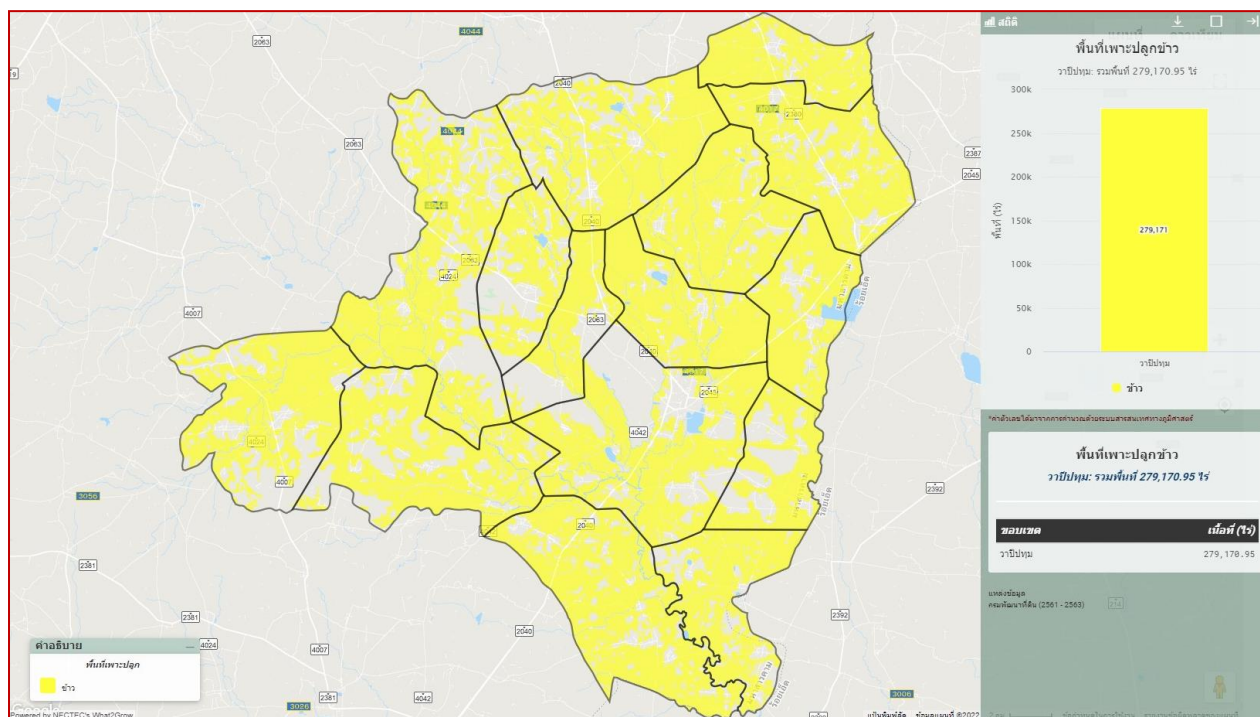
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๒๗๙,๑๗๐.๕๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลหัวเรือ จำนวน ๒๗,๕๕๖.๕๐ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลจัวบา จำนวน ๒๕,๐๘๒.๘๐ ไร่ และตำบลหนองแสง จำนวน ๒๔,๗๘๐.๒๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	หนองแสง	๒๔,๗๘๐.๒๐
๒	ขามป้อม	๒๐,๒๔๗.๒๐
๓	เสือแก้ว	๒๑,๓๕๘.๑
๔	ดงใหญ่	๙,๓๙๙.๐๐
๕	โพธิ์ชัย	๑๔,๖๗๙.๓๐
๖	หัวเรือ	๒๗,๕๕๖.๕๐
๗	แคน	๓๐,๔๙๖.๐๐
๘	จัวบา	๒๕,๐๘๒.๘๐
๙	นาข่า	๒๑,๔๗๑.๖๐
๑๐	บ้านหวาย	๒๓,๑๖๙.๐๐
๑๑	หนองไฮ	๑๓,๖๐๒.๐๐
๑๒	ประชาพัฒนา	๑๐,๐๘๓.๑๐

๑๓	หนองทุ่ม	๑๖,๕๙๑.๐๐
๑๔	หนองแสน	๑๒,๑๖๕.๒๐
๑๕	โคกสีทองกลาง	๘,๔๘๙.๙๕
	รวม	๒๗๙,๑๗๐.๙๕

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภวาปีพทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔)

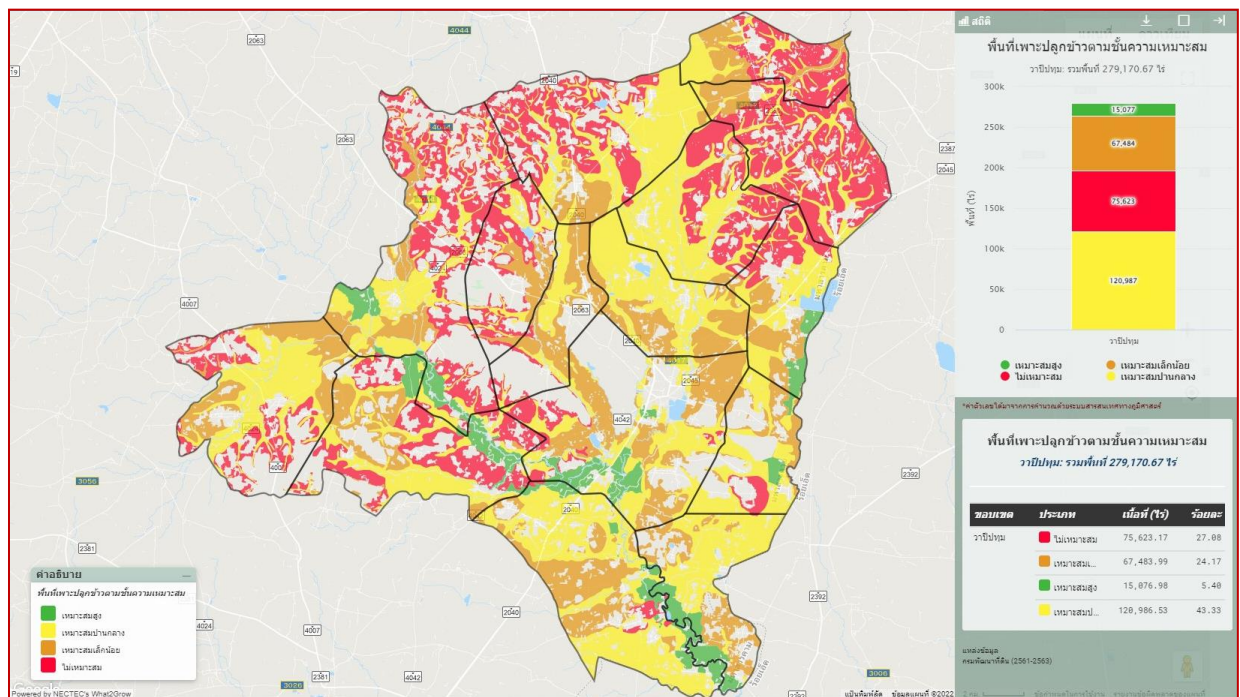
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภวาปีพทุม มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๒๗๙,๑๗๐.๖๗ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๕,๐๗๖.๙๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๙ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๒๐,๙๘๖.๖๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓๓ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๖๗,๗๘๓.๙๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑๗ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๗๕,๖๒๓.๑๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๘

ตารางที่ ๑๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภวาปีพทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองแสง	๒๗๙๖.๔๗	๘๗๓๒.๘๐	๑๑๐๓๒.๐๐	๒๒๑๘.๙๔	๒๔,๗๘๐.๒๑
ขามป้อม	๐	๑๑๖๗๓.๐๐	๕๗๗.๕๑	๗๙๙๖.๗๐	๒๐,๒๔๗.๒๑
เสือแก้ว	๐	๔๗๙๓.๘๙	๒๒๔๔.๔๔	๑๔๓๒๑.๗๐	๒๑,๓๕๘.๐๓
ดงใหญ่	๐	๒๓๐๒.๑๖	๒๖๑๘.๒๙	๔๔๗๘.๕๔	๙,๓๙๘.๙๙
โพธิ์ชัย	๒๔๒๘.๙๗	๘๒๒๗.๗๒	๔๐๐๐.๖๔	๒๑.๙๙	๑๔,๖๗๙.๓๒
หัวเรือ	๒๕๕๓.๐๓	๑๖๑๕๑.๗๘	๘๑๔๓.๗๓	๗๐๗.๙๐	๒๗,๕๕๖.๔๔
แคน	๒๕๕๕.๖๑	๙๙๙๒.๒๔	๔๘๘๔.๒๒	๑๓๐๒๔.๐๐	๓๐,๔๙๖.๐๗
จัวบา	๐	๑๒๘๕๘.๒๐	๒๗๙๙.๕๖	๙๔๒๕.๐๔	๒๕,๐๘๒.๘๐
นาข่า	๐	๑๐๔๙๗.๒๐	๖๔๕๖.๑๗	๔๘๑๘.๑๗	๒๑,๗๗๑.๕๔
บ้านหวาย	๒๖๗๑.๔๘	๗๖๐๓.๙๘	๔๖๑๖.๘๒	๘๒๗๖.๗๑	๒๓,๑๖๘.๙๙
หนองไฮ	๑๓๒๓.๐๓	๕๔๙๒.๑๙	๓๖๗๗.๔๓	๓๑๐๙.๓๙	๑๓,๖๐๒.๐๔
ประชาพัฒนา	๗๐๘.๓๙	๕๙๗๒.๑๕	๒๔๒๙.๐๙	๙๗๓.๔๒	๑๐,๐๘๓.๐๕
หนองทุ่ม	๐	๑๐๔๕๕.๙๐	๖๑๓๕.๐๖	๐	๑๖,๕๙๐.๙๖
หนองแสน	๐	๓๒๓๕.๐๖	๓๓๒๓.๔๔	๕๖๐๖.๖๕	๑๒,๑๖๕.๑๕
โคกสีทองกลาง	๐	๓๐๐๐.๓๔	๔๘๔๕.๕๙	๖๔๔.๐๑	๘,๔๘๙.๙๔
รวม	๑๕,๐๗๖.๙๘	๑๒๐,๙๘๖.๖๑	๖๗,๗๘๓.๙๙	๗๕,๖๒๓.๑๖	๒๗๙,๑๗๐.๖๗

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๑ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอลำปลายมาศ (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔)

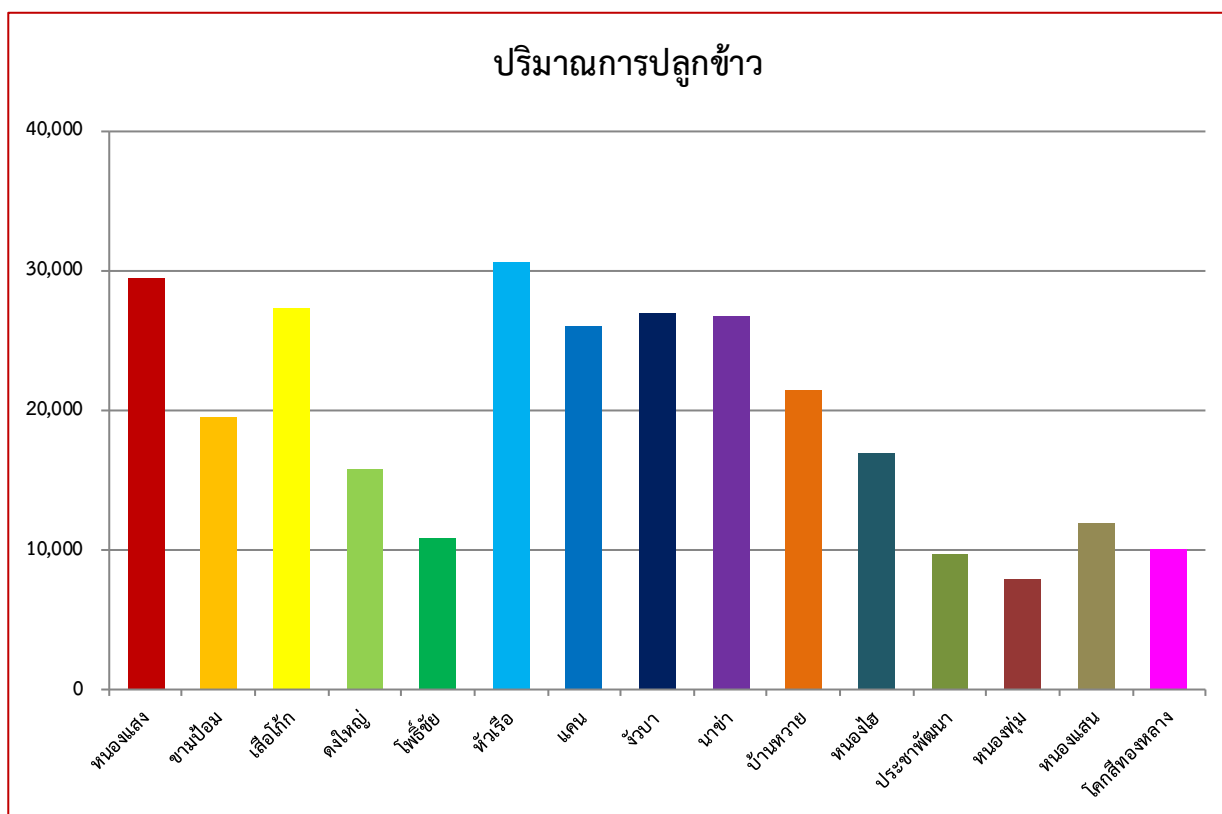
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอวาปีปทุม มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๒๙๐,๓๘๖.๒๒ ไร่ ๒๓,๓๔๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลหัวเรือ จำนวน ๓๐,๖๓๘.๙๘ ไร่ จำนวน ๒,๓๕๔ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลหนองแสง จำนวน ๒๙,๓๘๐.๔๘ ไร่ ๒,๖๘๖ ครัวเรือน และตำบลเสือโก้ก จำนวน ๒๗,๓๐๓.๓๒ ไร่ ๒,๓๘๐ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๐ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
หนองแสง	๒,๖๘๖	๒๙,๓๘๐.๔๘	๒๙,๓๘๖.๙๘	๙,๔๐๓.๘๓	๐.๓๒
ขามป้อม	๑,๖๘๔	๑๙,๔๐๒.๗๕	๑๙,๔๐๑.๙๐	๖,๙๘๔.๖๘	๐.๓๖
เสือโก้ก	๒,๓๘๐	๒๗,๓๐๓.๓๒	๒๗,๒๙๕.๒๙	๑๔,๔๖๖.๕๐	๐.๕๓
ดงใหญ่	๑,๑๐๘	๑๕,๗๒๘.๐๐	๑๕,๗๒๗.๕๐	๑๐,๒๒๒.๘๘	๐.๖๕
โพธิ์ชัย	๙๙๐	๑๐,๘๐๗.๔๕	๑๐,๘๐๗.๔๕	๓,๙๙๘.๗๖	๐.๓๗
หัวเรือ	๒,๓๕๔	๓๐,๖๓๘.๙๘	๓๐,๖๒๑.๐๓	๗,๙๖๑.๔๗	๐.๒๖
แคน	๑,๖๓๓	๒๕,๙๙๑.๔๖	๒๕,๙๘๗.๒๓	๗,๒๗๖.๔๒	๐.๒๘
จัวบา	๑,๗๓๖	๒๖,๙๒๐.๒๒	๒๖,๙๑๙.๘๖	๑๒,๓๘๓.๑๔	๐.๔๖
นาข่า	๒,๐๑๘	๒๖,๗๑๑.๕๒	๒๖,๗๐๙.๘๒	๑๑,๗๕๒.๓๒	๐.๔๔
บ้านหวาย	๑,๖๐๐	๒๑,๔๑๙.๗๙	๒๑,๔๑๙.๐๔	๑๐,๔๙๕.๓๓	๐.๔๙
หนองไฮ	๑,๕๑๓	๑๖,๙๐๑.๙๐	๑๖,๙๐๑.๖๓	๖,๒๕๓.๖๐	๐.๓๗
ประชาพัฒนา	๙๗๓	๙,๖๒๑.๗๕	๙,๖๒๑.๔๘	๓,๓๖๗.๕๒	๐.๓๕
หนองทุ่ม	๗๙๗	๗,๗๙๘.๑๙	๗,๗๙๗.๙๔	๓,๙๗๖.๙๕	๐.๕๑
หนองแสน	๑,๐๒๕	๑๑,๘๐๓.๐๗	๑๑,๗๙๙.๕๗	๔,๘๓๗.๘๒	๐.๔๑
โคกสีทองกลาง	๘๔๔	๙,๙๕๗.๓๔	๙,๙๕๖.๕๙	๒,๙๘๖.๙๘	๐.๓๐
รวม	๒๓,๓๔๑	๒๙๐,๓๘๖.๒๒	๒๙๐,๓๔๓.๓๑	๑๑๙,๐๔๐.๗๖	๐.๔๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๒ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม , พ.ศ. ๒๕๖๔)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) พันธุ์ พันธุ์ข้าวนิยมใช้พันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕

(๒) การใช้น้ำ ในการทำนาจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จัดทำคันนาถักน้ำและมีการขุดคันนาเพื่อการปล่อยน้ำจากแปลงหนึ่งสู่อีกแปลงหนึ่ง น้ำจากบ่อธรรมชาติจะใช้เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้เครื่องสูบน้ำ

(๓) การปลูก ดูแลรักษาเก็บเกี่ยว

๓.๑ เตรียมดินไถในเดือน มีนาคม-เมษายน การไถเตรียมดิน แยกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ไถตะและไถแปร

๓.๒ มีการขนปุ๋ยคอกใส่ในนาข้าว ประมาณ ๕๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ (ตามปริมาณที่มี)

๓.๓ เริ่มหว่านข้าวในเดือน เมษายน - พฤษภาคม (โดยเกษตรกรในพื้นที่น้ำลึกจะเริ่มหว่านข้าวในพื้นที่ก่อน เนื่องจากหากหว่านข้าวจะมีปัญหาเกี่ยวกับหอยเชอรี่ ซึ่งป้องกันและกำจัดได้ลำบาก)

๓.๔ ใส่ปุ๋ยครั้งแรก ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๖-๑๖-๘ หรือ ๑๖-๘-๘ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นอยู่กับสภาพดิน ใส่ในช่วงประมาณ ๒๐-๓๐ หลังข้าวออก

๓.๕ ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ปุ๋ยเคมี สูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ระยะที่กำเนิดช่อดอก หรือ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก

๓.๖ มีการนำเชื้อไตรโคเดอร์มา มาใช้ป้องกันโรคไหม้ของข้าว และมีการใช้สารเคมีกำจัดโรคพืช เช่น คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ

๓.๗ มีการตรวจพันธุ์ปน สม่่าเสมอ แต่ช่วงที่เกษตรกรสามารถสังเกตข้าวปนได้ชัดเจน คือช่วงก่อนข้าวออกรวงในเดือนสิงหาคม

๓.๘ เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม โดยใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รถเกี่ยวข้าว บางครัวเรือนทำการเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน และมีการตากข้าวเพื่อให้ความชื้นลดลงให้เหลือประมาณ ๑๓-๑๕ % ก่อนนำไปจำหน่าย

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอลำปำมี มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ช่วงเวลา											
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค
ข้าว					△	→	→	→			▽	

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการปลูกข้าวในอำเภอลำปำมี จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำมี, พ.ศ.๒๕๖๔)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอลำปำมี มีต้นทุนการผลิต ๒,๓๕๐ บาทต่อไร่ต่อปี ประกอบด้วยค่าพันธุ์ ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างแรงงาน ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ตารางที่ ๒๑ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ต่อปี (ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๔/๒๕๖๕)

ต้นทุนการผลิต	จำนวนเงิน
๑. ค่าเตรียมดิน (ไถ, คราด)	๔๕๐
๒. ค่าพันธุ์ข้าว	๔๐๐
๓. ค่าจ้างแรงงาน (หว่านข้าว, ใส่ปุ๋ย, เก็บเกี่ยว)	๘๕๐
๔. ค่าปุ๋ยเคมี	๔๕๐
๕. อื่นๆ (ค่าขนส่ง, น้ำมันเชื้อเพลิง)	๒๐๐
รวม	๒,๓๕๐
รวมต้นทุนการผลิต ๒,๓๕๐ บาท	
ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ ก.ก./ไร่	
ราคาข้าวเปลือก/ก.ก. ๑๑ บาท	
รายได้เฉลี่ย/ไร่ ๕,๕๑๐ บาท	
กำไรสุทธิ ๒,๑๖๐ บาท	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ จ.พิจิตร, ๒๕๖๔

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

อำเภอลำปำมีปริมาณผลผลิตข้าวที่เกษตรกรผลิตได้ทั้งหมดประมาณ ๑๑๙,๐๔๐ ตัน/ปี

แบ่งเป็น

๑. บริโภค	๔๗,๖๑๖.๐๐	ตัน/ปี
๒. ทำพันธุ์	๑๗,๘๕๖.๐๐	ตัน/ปี
๓. จำหน่าย	๖๕,๕๗๒.๐๐	ตัน/ปี

โดยการจำหน่ายของเกษตรกรในพื้นที่จะนำไปจำหน่ายให้กับโรงสีข้าวในพื้นที่โดยตรง

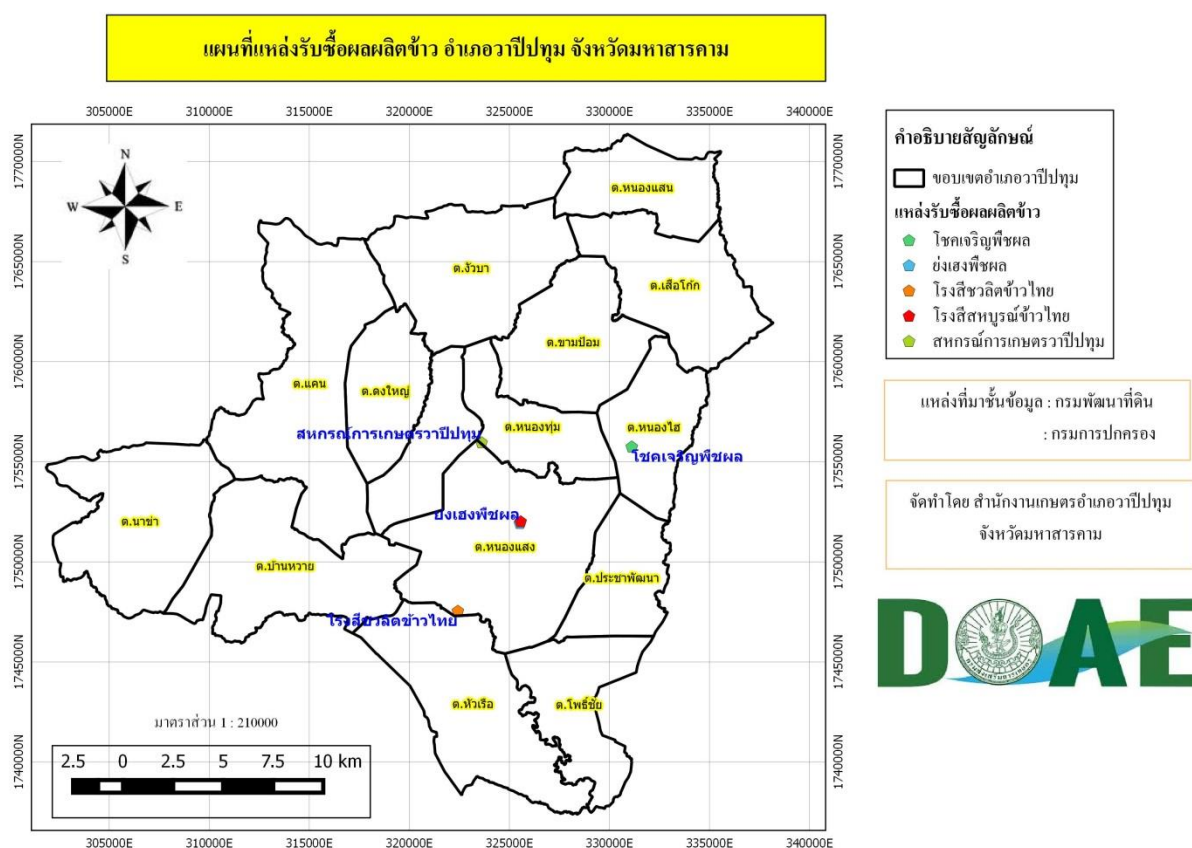
(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

แหล่งรับซื้อที่มีความสำคัญในอำเภอลำปำ ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน ๒ แห่ง คือ โรงสีข้าวโชคเจริญ ต.หนองไฮ และโรงสีข้าวขลิตข้าวไทย ต.หนองแสง และจุดรับซื้อข้าว จำนวน ๕ แห่ง คือ โรงสีขลิตข้าวไทย ต.หนองแสง, ย่งเอ็งพืชผล ต.หนองแสง, โรงสีสหบุรณข้าวไทย ต.หนองแสง, สหกรณ์การเกษตรอำเภอลำปำ ต.โคกสี และโชคเจริญพืชผล ต.หนองไฮ มีปริมาณการรับซื้อรวม ๑๔๐,๐๐๐ ตันต่อปี

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลจุดรับซื้อข้าว/โรงสี ปี ๒๕๖๔

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		ปริมาณ การรับซื้อ (ตัน/ปี)	ราคา รับซื้อ (บาท)	ช่วง เวลารับ ซื้อ
			X	Y			
๑	โรงสีขลิทข้าวไทย	ต.หนองแสง	๓๒๒๔๒๘	๑๗๔๗๕๓๐	๒๐,๐๐๐	๑๑.๗๕	ตลอดปี
๒	ยังเฮ้งพืชผล	ต.หนองแสง	๓๒๕๕๒๕	๑๗๕๑๙๑๖	๓๕,๐๐๐	๑๑.๗๕	ตลอดปี
๓	โรงสีสหบูรณ์ข้าวไทย	ต.หนองแสง	๓๒๕๕๖๙	๑๗๕๒๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๑๑.๐๐	ตลอดปี
๔	สหกรณ์การเกษตร อำเภอบ้านหมี่	ต.โคกสี ทองหลาง	๓๒๓๖๑๑	๑๗๕๕๙๔๙	๑๐,๐๐๐	๑๑.๗๕	ตลอดปี
๕	โชคเจริญพืชผล	ต.หนองไฮ	๓๓๑๑๒๐	๑๗๕๕๗๓๗	๔๐,๐๐๐	๑๑.๗๕	ตลอดปี
รวม					๑๔๐,๐๐๐		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๓ แผนที่แสดงจุดรับซื้อผลผลิตข้าวและโรงสีข้าว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดมหาสารคาม

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอวาปีปทุม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๔ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๔ ราย องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๓ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายนิยม วรรณปะโพธิ์	๑๓	ดงใหญ่	วาปีปทุม	๒๕๕๙	ทำนา
๒	นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว	๓	หนองทุ่ม	วาปีปทุม	๒๕๖๐	ทำนา
๓	นายณรงค์ กุลจันทร์	๑๔	หนองแสง	วาปีปทุม	๒๕๖๑	ทำนา
๔	นางสมัย ภูตะเขต	๑๖	หนองแสง	วาปีปทุม	๒๕๖๒	ทำนา
๕	นายไพบุลย์ จุลศรี	๒	โพธิ์ชัย	วาปีปทุม	๒๕๖๓	ทำนา
๖	นายมานะ จุมเกตุ	๙	โพธิ์ชัย	วาปีปทุม	๒๕๖๔	ทำนา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอวาปีปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔

๑.๔.๒ ชนิดดินค้ำนสำปะหลัง

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอวาปีปทุม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมด จำนวน ๓๙๒,๓๘๔.๘๗ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๔๙.๓๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๗๑,๓๐๑.๘๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๗ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓๒๐,๗๓๓.๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๘๒

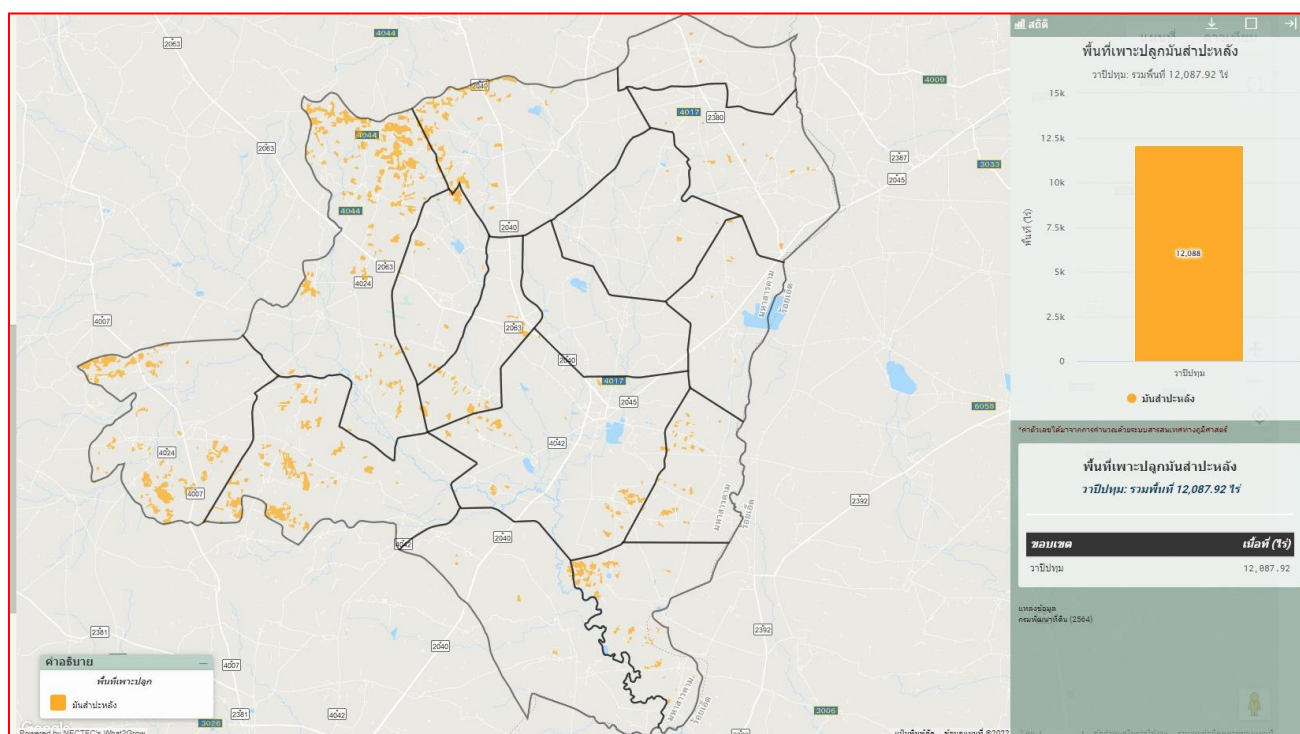
ตารางที่ ๒๔ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองแสง	๐	๕,๓๔๘.๑๗	๐	๓๘,๘๒๗.๒๐	๔๔,๑๗๕.๓๗
ขามป้อม	๐	๒,๐๓๙.๓๐	๐	๒๑,๘๙๙.๖๐	๒๓,๙๓๘.๙๐
เสือโก้ก	๐	๔,๓๘๑.๑๐	๐	๒๒,๑๗๐.๑๐	๒๖,๕๕๑.๒๐
ดงใหญ่	๐	๕,๙๗๒.๓๔	๐	๑๐,๙๒๙.๐๐	๑๖,๙๐๑.๓๔
โพธิ์ชัย	๑๗๓.๔๑	๒,๖๘๓.๔๔	๐	๑๗,๐๔๑.๙๐	๑๙,๘๙๘.๗๕
หัวเรือ	๑๗๕.๙๘	๑,๗๖๔.๖๒	๐	๓๒,๗๗๐.๔๐	๓๔,๗๑๑.๐๐
แคน	๐	๑๖,๒๕๓.๗๐	๐	๓๑,๕๙๓.๔๐	๔๗,๘๔๗.๑๐
จัวบา	๐	๘,๑๒๗.๙๘	๐	๒๕,๔๕๗.๘๐	๓๓,๕๘๕.๗๘

ตารางที่ ๒๕ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบึงพิกุล จังหวัดน่าน

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	หนองแสง	๖๖๙.๗๗
๒	ขามป้อม	๕๐.๙๒
๓	เสือโก้ก	๑๖๑.๙๓
๔	ดงใหญ่	๓๑๐.๗๐
๕	โพธิ์ชัย	๗๙๗.๐๐
๖	หัวเรือ	๑๑๘.๑๗
๗	แคน	๓,๗๕๕.๘๘
๘	งิ้วบา	๑,๒๕๕.๙๔
๙	นาข่า	๒,๑๒๔.๐๐
๑๐	บ้านหวาย	๑,๙๗๔.๖๒
๑๑	หนองไฮ	๕๙.๐๐
๑๒	ประชาพัฒนา	๓๖๔.๗๗
๑๓	หนองทุ่ม	๐
๑๔	หนองแสน	๒๓.๑๕
๑๕	โคกสีทองกลาง	๔๑๘.๙๙
	รวม	๑๒,๐๘๗.๙๒

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอบึงพิกุล
(ที่มา :กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๔)

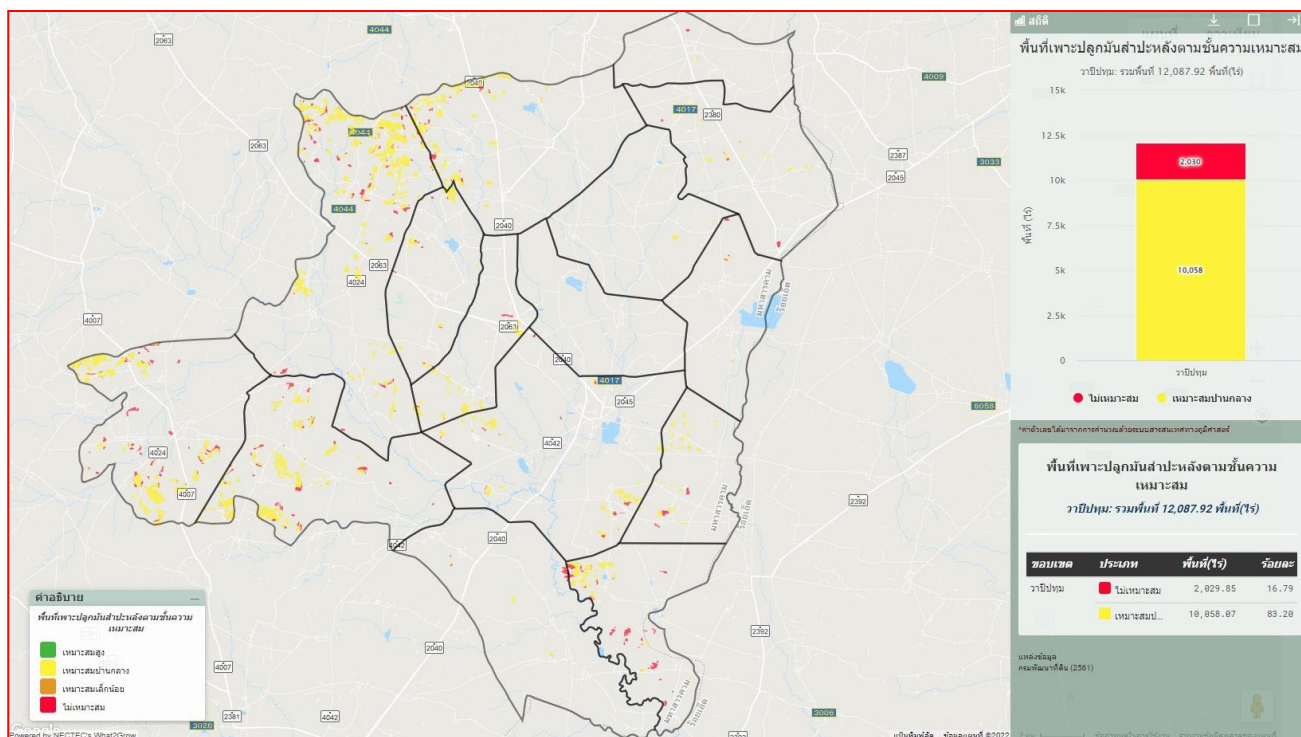
(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอวาปีปทุม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๑๒,๐๘๗.๙๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๙,๘๖๖.๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๖๒ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๒,๒๒๑.๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๘

ตารางที่ ๒๖ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปาน กลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองแสง	๐	๕๖๗.๙๙	๐	๑๐๑.๗๘	๖๖๙.๗๗
ขามป้อม	๐	๔๘.๙๘	๐	๑.๙๓	๕๐.๙๑
เสือโก้ก	๐	๑๑๗.๖๔	๐	๔๔.๒๙	๑๖๑.๙๓
ดงใหญ่	๐	๒๖๗.๖๔	๐	๔๓.๑๔	๓๑๐.๗๘
โพธิ์ชัย	๐	๓๐๒.๑๓	๐	๔๙๔.๘๘	๗๙๗.๐๑
หัวเรือ	๐	๕๓.๒๕	๐	๖๔.๙๒	๑๑๘.๑๗
แคน	๐	๓,๒๕๒.๓๑	๐	๕๐๓.๕๗	๓,๗๕๕.๘๘
จัวบา	๐	๑,๑๒๐.๖๔	๐	๑๓๕.๓๑	๑,๒๕๕.๙๕
นาข่า	๐	๑,๗๓๘.๘๓	๐	๓๘๘.๑๖	๒,๑๒๖.๙๙
บ้านหวาย	๐	๑,๖๗๕.๔๑	๐	๒๙๙.๒๑	๑,๙๗๔.๖๒
หนองไฮ	๐	๒๘.๔๘	๐	๓๐.๕๒	๕๙.๐๐
ประชาพัฒนา	๐	๒๙๔.๙๘	๐	๖๙.๗๙	๓๖๔.๗๗
หนองทุ่ม	๐	๐	๐	๐	-
หนองแสน	๐	๑๒.๐๓	๐	๑๑.๑๒	๒๓.๑๕
โคกสีทองกลาง	๐	๓๘๕.๘๑	๐	๓๓.๑๘	๔๑๘.๙๙
รวม	๐	๙,๘๖๖.๑๒	๐	๒,๒๒๑.๘๐	๑๒,๐๘๗.๙๒

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๖ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอบ้านโป่ง
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๔)

๒) ปริมาณการผลิต

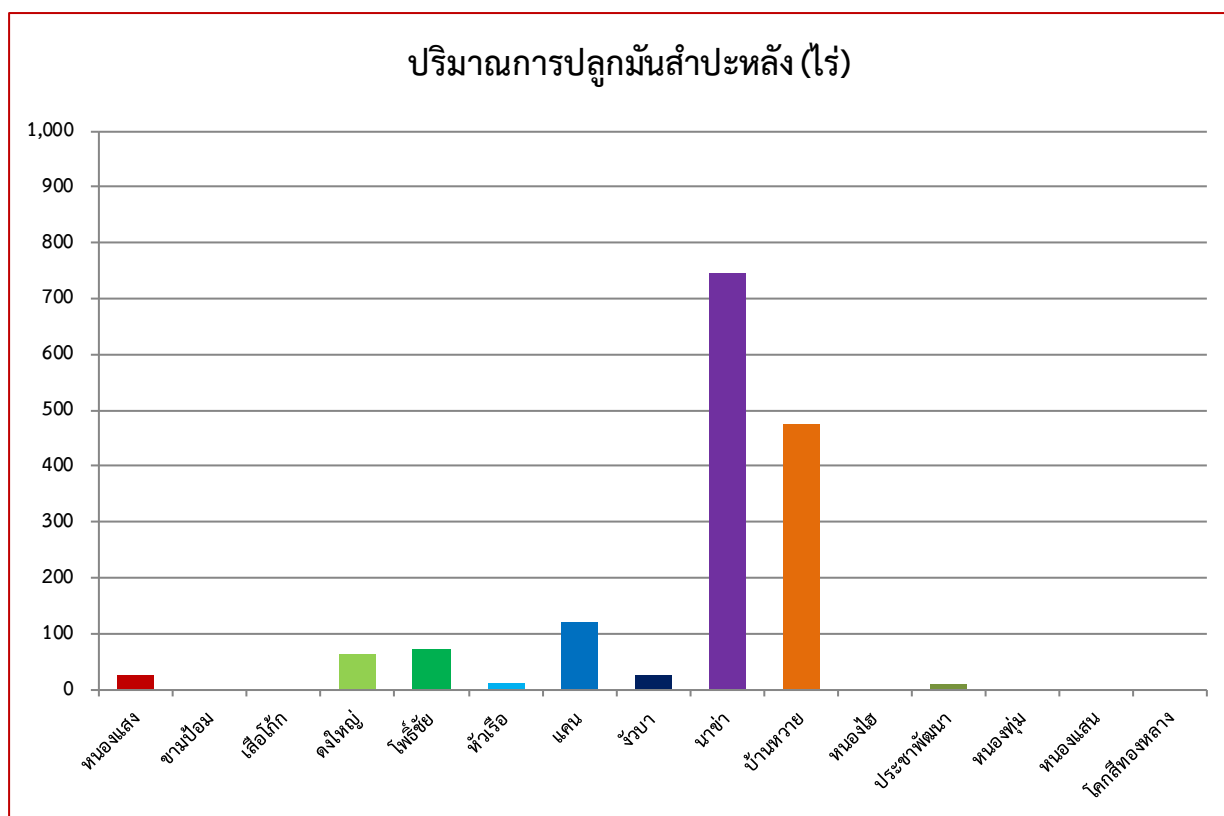
อำเภอบ้านโป่ง มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๑,๕๔๘.๙๙ ไร่ ๑๘๗ ไร่ ๑๘๗ ไร่ โดยพื้นที่ปลูกมากตำบลนาข้าว จำนวน ๗๔๔.๕๐ ไร่ จำนวน ๘๓ ไร่ ๑๘๗ ไร่ รองลงมาคือตำบลบ้านหวาย จำนวน ๔๗๓.๗๔ ไร่ ๖๔ ไร่ ๑๘๗ ไร่ และตำบลแคน จำนวน ๑๒๒ ไร่ ๑๒ ไร่ ๑๘๗ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
หนองแสง	๓	๒๗.๐๐	๒๗.๐๐	๘๑	๓
ขามป้อม	๐	๐	๐	๐	๐
เสือโก้ก	๐	๐	๐	๐	๐
ดงใหญ่	๘	๖๔.๗๕	๖๔.๗๕	๑๙๔.๒๕	๓
โพธิ์ชัย	๑๔	๗๑.๐๐	๗๑.๐๐	๒๑๓	๓
หัวเรือ	๓	๑๑.๐๐	๑๑.๐๐	๓๓	๓
แคน	๑๒	๑๒๒.๐๐	๑๒๒.๐๐	๓๖๖	๓
จัวบา	๒	๒๕.๐๐	๒๕.๐๐	๗๕	๓
นาข้าว	๘๓	๗๔๔.๕๐	๗๔๔.๕๐	๒,๒๒๔.๕๐	๓
บ้านหวาย	๖๔	๔๗๓.๗๔	๔๗๓.๗๔	๑,๔๒๑.๒๕	๓
หนองไฮ	๐	๐	๐	๐	๐

ประชากรพัฒนา	๑	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๓๐	๓
หนองทุ่ม	๐	๐	๐	๐	๐
หนองแสน	๐	๐	๐	๐	๐
โคกสีทองกลาง	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๑๘๗	๑,๕๔๘.๙๙	๑,๕๔๖.๙๙	๔,๖๔๐.๙๗	๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ, พ.ศ. ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ , พ.ศ. ๒๕๖๔)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอและระบุรายละเอียดในแต่ละหัวข้อด้วย)

๑. พันธุ์ พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ เกษตรศาสตร์ ๕๐ , ระยะอง ๗๒, หัวยบง ๖๐

๒. การเตรียมดิน หลังจากการเก็บเก็บเศษตกรส่วนใหญ่จะทำการไถเตรียมดิน ๒ ครั้ง ด้วย ฝาน ๓ ลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้ว โดยไถกลบมันสำปะหลังที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวในฤดูเพาะปลูกที่ผ่านมา แล้วทิ้งไว้ประมาณ ๓๐ วัน เพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยในดิน แล้วจึงไถด้วยฝาน ๗ อีก ๒-๓ ครั้ง แล้วทำการยกร่องปลูกเกษตรกรบางรายปรับปรุงดินโดยใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ในขั้นตอนเตรียมดิน อัตรา ๕๐๐-๑,๐๐๐ ก.ก./ไร่

๓. วิธีการปลูก ส่วนใหญ่นิยมปลูกมันสำปะหลังช่วง เดือน เมษายน-มิถุนายน โดยการใช้ท่อนพันธุ์สด อายุประมาณ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดท่อนพันธุ์ให้มีความยาวประมาณ ๒๐ เซนติเมตร มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา

แล้วนำท่อนพันธุ์เขาสารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลง การปลูกใช้วิธีการปลูกแบบยกร่องแล้วใช้ท่อนพันธุ์ ปักลงดินแบบตั้งตรง และเฉียด ลึกประมาณ ๑๐ ซม. ระยะการปลูกที่นิยม คือระหว่างแถว ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร

๔. การให้น้ำ เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังโดยอาศัยน้ำฝน

๕. การดูแลรักษา ใช้สารกำจัดวัชพืชที่ขึ้นระหว่างแถวมันสำปะหลังตามความจำเป็นสลับการการใช้จอบ

๖. การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ในขั้นตอนเตรียมดิน อัตรา ๕๐๐-๑,๐๐๐ ก.ก./ไร่ และใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ , ๑๕-๗-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ ก.ก./ไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง

๗. การเก็บเกี่ยว จะใช้แรงงานคน และเครื่องจักรในการเก็บเกี่ยว ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม – เมษายน และขายหัวมันสด

๘. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชพวกแมลงต่างๆ เช่นไรแดง เพลี้ยแป้ง เมื่อพบการระบาด และใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันศัตรูพืช

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก เกษตรกรในอำเภอลำปำปทุม มีการปลูกมันสำปะหลัง ดังนี้

ชื่อสินค้า	ช่วงเวลา											
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค
มันสำปะหลัง												

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๕ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังในอำเภอลำปำปทุม จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำปทุม, พ.ศ. ๒๕๖๔)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอลำปำปทุม มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่อปี ประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าเตรียมพันธุ์ ค่าจ้างแรงงาน ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช ค่าปลูก ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง

ตารางที่ ๒๘ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ต่อปี ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๔

ต้นทุนการผลิต	จำนวนเงิน (บาท)
๑. ค่าเตรียมดิน (ไถ, ยกร่อง)	๕๐๐
๒. ค่าพันธุ์,ค่าเตรียมพันธุ์	๖๐๐
๓. ค่าจ้างแรงงาน (ปลูก,ใส่ปุ๋ย,กำจัดวัชพืชและเก็บเกี่ยว)	๑,๐๐๐
๔. ค่าปุ๋ยเคมี	๘๕๐
๖. อื่นๆ (ค่าขนส่ง,น้ำมันเชื้อเพลิง)	๗๐๐
รวม	๓,๖๕๐

รวมต้นทุนการผลิต	๓,๖๕๐ บาท
ผลผลิตเฉลี่ย	๓,๒๐๐ ก.ก./ไร่
ราคามันสำปะหลัง/ก.ก.	๒.๓๐ บาท
รายได้เฉลี่ย/ไร่	๗,๓๖๐ บาท
กำไรสุทธิ/ไร่	๓,๗๑๐ บาท

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๖๔

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

(๑) วิถีการตลาด

การรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังในอำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม เกษตรกรชาวไร่มันสำปะหลัง จะจำหน่ายผลผลิตเป็นหัวมันสด(คละ) สถานที่รับซื้อจะเป็นร้านรับซื้อหัวมันสด (ลานมันสำปะหลัง) ผลผลิตส่วนใหญ่จะออกสู่ตลาดช่วงเดือน มกราคม-มีนาคม โดยที่อำเภอลำปำมีลานมันที่รับซื้อมันสำปะหลังในเขตพื้นที่ตำบลโพธิ์ชัย และเกษตรกรบางรายนำไปขายที่จุดรับซื้อในอำเภอบรบือ และจังหวัดร้อยเอ็ด

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

แหล่งรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังที่มีความสำคัญในอำเภอลำปำ ประกอบด้วย บริษัทคาร์ทิวสยามจำกัด และลานมันอุดมมิตร อำเภอบรบือ มีปริมาณการรับซื้อรวม ๒๐๐,๐๐๐ ตันต่อปี

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอลำปำ มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านมันสำปะหลัง จำนวน ๒ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่จำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

๑. ใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมกับพื้นที่
๒. ใช้เครื่องจักรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ได้เต็มประสิทธิภาพ และทันสมัย
๓. การบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ ๒๙ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตมันสำปะหลัง อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายอำนาจ แก้วสังข์	๘	โพธิ์ชัย	วาปีปทุม	๒๕๕๙	พืชไร่
๒	นายกิตติ สิทธิสา	๖	แคน	วาปีปทุม	๒๕๖๓	พืชไร่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปำ, พ.ศ. ๒๕๖๔)

